

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
ORGAAN-VOOR DE MEDEDELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART
UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

10^E JAARGANG

WOENSDAG 15 APRIL 1925

No. 485

INHOUD.

	Blz.
DE WETSONTWERPEN TOT WIJZIGING DER DIRECTE BELASTINGEN EN TOT INVOERING EENER WEELEBELASTING I door <i>P. J. A. Adriani</i>	314
De Sociale kant van de Ontwikkeling onzer Mijnindustrie I door <i>H. G. M. Hermans</i>	315
De Geldmarkt in 1924 door <i>Tj. Greidanus</i>	317
De Indexcijfers der koersen van aandelen van het Centraal Bureau voor de Statistiek door <i>Jhr. Ir. M. J. de Bosch Kemper</i>	318
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:	
De balansen der groote Deutsche banken I door <i>Dr. E. Stern</i>	321
AANTEKENINGEN:	
Loonen en grondhuren in de Javasuikerindustrie .	322
Stabiele wisselkoersen of stabiel prijsniveau?	323
BOEKAANKONDIGING:	
Dr. H. C. Prinsen Geerligts: De Rietsuikerindustrie in de verschillende landen van productie, bespr. door <i>Prof. Dr. F. A. F. C. Went</i>	325
Dr. H. Hoeniger e. a., Schiffahrtsrechtliche Gesetze, bespr. door <i>Prof. Mr. W. L. P. A. Molengraaff</i> ...	325
INGEZONDEN STUKKEN:	
Verwarrende namen door <i>Ir. J. van Dusseldorp</i>	326
OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN	326
MAANDLIJFERS:	
Emissies in Maart 1925	327
Postchèque en Girodienst.....	327
Statistisch Overzicht van den economischen toestand van Nederland	328
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	329—335

ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN COMMISSIE VAN ADVIES.

J. van Hasselt; Jhr. Mr. L. H. van Lennep; Prof. Dr. E. Moresco; Mr. Dr. L. F. H. Regout; Dr. E. van Welderen Baron Rengers; Mr. Q. J. Terpstra; Prof. Mr. F. de Vries.

Gedelegeerde leden: Prof. Mr. D. van Blom; Prof. Mr. H. R. Ribbius.

Redacteur-Secretaris: D. J. Wansink.

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage.

15 APRIL 1925.

In den toestand van de geldmarkt kwam weinig verandering. Geldgevers bleven nog vrij terughoudend; alleen op korten termijn was het aanbod grooter, zoodat callgeld tot 2 en 2¼ pCt. kon terugloopen. De prolongatierente bleef daarentegen onveranderd en ook de rente voor particulier disconto onderging geen verandering van betekenis. Meestal werd voor 3¼ pCt. verhandeld; een enkele maal werd een kleine post voor 3½ of 3³/₁₆ pCt. afgedaan. Alleen papier met zeer korten looptijd was sterk gezocht en dan ook belangrijk lager te plaatsen.

* * *

Op den weekstaat van De Nederlandsche Bank blijkt

de post binnenlandsche wissels van f 98,5 miljoen tot f 101,5 miljoen te zijn gestegen, doordat het totaal der rechtstreeks bij de Bank geplaatste schatkistpromessen in de afgelopen week van f 3 miljoen tot f 7 miljoen vermeerderde. De effectenbeleeningen daalden met ruim f 8 miljoen.

Het renteloos voorschot aan het Rijk bleef vrijwel op dezelfde hoogte. De goudvoorraad der Bank geeft een vermindering van f 12,5 miljoen te zien, terwijl de post papier op het buitenland met f 5,8 miljoen blijkt te zijn afgenomen. Op te merken valt, dat de diverse rekeningen op de actiefzijde der balans met een aanzienlijk hooger bedrag zijn gestegen, dan de vermindering van den goudvoorraad en van den post papier op het buitenland zou doen vermoeden; zij noteeren thans f 83,4 miljoen tegen f 58,4 miljoen op den vorigen weekstaat.

De biljettencirculatie daalde met f 3,6 miljoen. De rekeningcourant-saldi vertoonen een vermeerdering van f 3 miljoen. Het beschikbaar metaalsaldo daalde met f 12,8 miljoen. Het dekkingspercentage bedraagt ruim 54.

* * *

De wisselmarkt was in deze zeer korte berichtswEEK uiterst stil. De meeste wissels ondergingen geen verandering van betekenis. Ook nu weer maakten Fransche francs een uitzondering; maar ondanks groote schommelingen bleef het niveau vrijwel onveranderd. Pesos waren in het midden der week niet onbelangrijk vaster, maar later trad opnieuw een daling in. Na 96½ werd gisteren weder voor 95½ afgedaan.

LONDEN, 11 APRIL 1925.

Geld bleef gedurende de geheele week gemakkelijk, ofschoon de cijfers van den laatsten weekstaat van de Bank van Engeland aan het einde der week een iets vasteren toon tot uiting deden komen.

Disconto eveneens aan den zwakken kant. Het gerucht gaat, dat de Federal Reserve Banks haar disconto zullen verlagen, hetgeen allicht een verlaging der Bankrate alhier met zich zou brengen. De toewijzing van schatkistpapier had à 4³/₁₆ pCt. plaats. Korte wissels waren gezocht. Prima bankaccepten per 3 en 4 maanden noteeren 4¼ en 4⁵/₁₆—¾ pCt.

Heden zeer stil met het oog op de Paaschdagen.

In de wisselkoersen zijn slechts geringe fluctuaties aan te wijzen. De koers op Parijs was heden vaster op het bericht van aftreden van minister-president Herriot; slotkoersen voor New York, Amsterdam en Parijs: 4,78, 11,98 en 92,50.

DE WETSONTWERPEN TOT WIJZIGING DER DIRECTE BELASTINGEN EN TOT INVOERING EENER WEEDEBELASTING.

I.

't Is reeds meer dan honderd jaar geleden, dat hier te lande met andere belastingen, een *weeldebelaasting* en een *successiebelasting* werden ingevoerd. Ze waren ontworpen door den bekenden financier *Gogel* en waren 1 Januari 1806 in werking getreden. 't Is een merkwaardige samenloop, dat we thans, in 1925, weer geplaatst voor de vraag of tot invoering van een *weeldebelaasting* moet worden overgegaan, deze ook nu verbonden zien met de *successiebelasting*.

De ontworpen weeldebelaasting vertoont in zekere opzichten overeenkomst met de oude ordonnantie van 1805. Ook toen was de belasting geëvenredigd aan de waarde der gekochte „voorwerpen van handel en weelde”, ook toen werd de belasting gedragen door de koopers en waren de verkopers met de inning belast. En evenals thans wordt voorgesteld, geschiedde die inning door middel van zegel. In de techniek der wet is echter groote verandering waar te nemen. In 1806 moest aan elk belastbaar voorwerp een gezegeld biljet worden vastgehecht, dat o.a. melding moest maken van den prijs, beneden welken het te koop was — verkoop tegen vaste prijzen scheen toen niet voor te komen! Zoo moest elke manshoed van binnen tegen den bol aan, van een gezegeld biljet zijn voorzien, zeker om bij iederen groot te kunnen constateeren, dat aan de fiscale verplichting was voldaan! De voorwerpen, die thans in de belasting zullen worden betrokken, leenen zich niet alle tot aanhechting van een gezegeld biljet. Men denke eens aan „kousen voor vrouwen” van boven f 10,—! Daarom is het maar goed, dat het zegel volgens het wetsontwerp zal worden geplakt, niet op het gekochte voorwerp, maar op de kwijting, die door den verkoper moet worden afgegeven.

De weeldebelaasting van 1805 verdween reeds in 1811; *Gogel* zelf heeft hare mislukking erkend. Met zijn successiebelasting daarentegen is hij gelukkiger geweest: van de beginselen, door hem aan die belasting ten grondslag gelegd, is nog veel in onze tegenwoordige successiewet terug te vinden. De wijzigingen daarin, die thans worden voorgesteld, zijn in twee opzichten belangrijk. Eenerzijds wordt een verlagings van het tarief beoogd, maar daartegenover staat het voorstel, om aan de successiebelasting een niet onbelangrijke uitbreiding te geven.

Voor de tweede maal dus worden thans weeldebelaasting en successiebelasting gecombineerd aan de orde gesteld. Onwillekeurig gaan de gedachten daardoor naar de vraag, of er verband bestaat tusschen deze beide belastingen; ook de inkomstenbelasting, waarvan eveneens een verlaging wordt voorgesteld, wordt daarbij een punt van overweging. Dat verband is wel degelijk aanwijsbaar, indien men bedenkt, dat er belasting wordt geheven bij het verwerven van bezit, en bij het uitgeven van het verworvene. Het genoten inkomen wordt getroffen door de inkomstenbelasting, aangevuld door de vermogensbelasting; de verkrijging door erfenis of schenking wordt belast met successie- of schenkingsrecht. De vertering van het verworven bezit geeft aanleiding tot het heffen van personeele belasting, accijnzen; daarbij zal zich volgens het ontwerp ook de weeldebelaasting voegen. Nu zal het groote vraagstuk wel zijn, om het juiste verband te vinden tusschen de belasting op de vermogensvorming en die op de vermogensvertering. Want daardoor zou tegemoet kunnen worden gekomen aan de zoo veelvuldig geuite grief, dat de tegenwoordige belastingen de kapitaalvorming te veel belemmeren. Door het tarief eener algemeene verteringsbelasting in verband te brengen met dat eener vermogensvormingsbelasting, zou de kapitaalvorming

zelfs krachtig kunnen worden bevorderd: hoe meer de vertering het bedrag overschrijdt, dat in verband met de vermogensvorming uit een maatschappelijk oogpunt als geoorloofd kan worden beschouwd, des te zwaarder belasting op de vertering. Op die wijze zou men automatisch tot een weeldebelaasting komen, en wel tot een belasting die zwaarder wordt, naarmate de weeldeuitgaven maatschappelijk schadelijker moeten worden genoemd.

Het behoeft niet te worden betwijfeld, dat we nog ver van een dergelijk systeem van belastingheffing verwijderd zijn. Maar als ideaal kan men het voor oogen houden. Doet men dat, dan zal men de thans ingediende ontwerpen niet anders dan als teleurstellend kunnen beschouwen. Want zoowel de weeldebelaasting als de voorstellen tot uitbreiding der successiebelasting hebben een sterk fragmentarisch karakter. Ze richten zich niet naar de geheele persoonlijkheid van den belastingplichtige, maar naar *enkele* verrijkingen en *bepaalde* weelde-uitgaven. De M. v. T. zegt wel, dat hij, die uit zijn inkomsten spaart, van het bespaarde in vele gevallen vermogensbelasting betaalt en dat het daarom niet onbillijk is dat hij, die zijne inkomsten verteert in de thans voorgestelde belasting wordt betrokken, maar elke waarborg, dat een eenigszins juiste verhouding tusschen de belasting op de besparing en op de vertering zal worden verkregen, ontbreekt en moet ontbreken, indien de heffing geheel wordt losgemaakt van den persoon van den belastingplichtige.

De weeldebelaasting. Blijkens de M. v. T. beoogt het ontwerp „eene heffing van verteringen in hotels en eethuizen en bij het aanschaffen van zaken, welke „min of meer als weelde zaken mogen worden aange„merkt.” Men zou hieruit kunnen afleiden, dat in de bedoelde verteringen geen „weelde” wordt gezien, maar die veronderstelling is blijkbaar niet juist. Dat blijkt wel daaruit, dat voor deze verteringen hetzelfde tarief van 10 pCt. geldt als voor de aanschaffing van weelde zaken, en dat banketbakkerijen met hotels en eethuizen op één lijn worden gesteld. Bovendien wordt in de M. v. T. gezegd, dat de personeele belasting „slechts enkele uitingen van weelde treft”, en dat er aanleiding bestaat „om het beginsel, hetwelk aan de „personeele belasting ten grondslag ligt, verder door „te voeren.”

Nu is „weelde” een zeer betrekkelijk begrip. Wat voor den een „weelde” is, is voor den ander misschien wel een uiting van armoede. Het verblijf in een pension, het middagmaal in een eethuis, kan een aanwijzing zijn van welvaart. Maar er zijn tallozen, wier financieele omstandigheden zoodanig verminderd zijn, dat ze hun eigen huishouden hebben moeten opgeven, of dat ze voor hun huiselijke bezigheden niet meer de noodige hulp kunnen bekostigen. Deze personen zijn op pensions en eethuizen aangewezen. Moeten deze personen nog eens extra worden belast? Het wetsontwerp brengt deze personen op een maatschappelijk nog lager plan, door hen te verwijzen naar de volksgaardekeuken en pensions, waar nachtverblijf en maaltijd niet meer kosten dan f 0,75. Om nog één voorbeeld te noemen: men stelle naast elkaar dengeen, die zomers voor zijn plezier naar buiten gaat en den man, die zich overwerkt heeft en buiten eenige maanden rust moet zoeken. Beiden vinden plaats in een pension en betalen dezelfde belasting, hoewel dat verblijf voor den laatste financieel misschien een ramp is. Hij moet dan maar lezen wat in de M. v. T. is geschreven: „Drukkend kan de thans voorgestelde belasting niet zijn, omdat in deze belasting niet behoeft te worden bijgedragen als men zich onthoudt „van het doen van andere dan noodzakelijke en nuttige uitgaven.”

Zonder twijfel zal door de Regeering worden getracht in het oog loopende onbillijkheden uit het ontwerp weg te nemen. Maar dat zal niet voldoende kun-

nen zijn. De onbillijkheden zijn onverbrekkelijk verbonden aan het gekozen stelsel, om de belasting vast te koppelen aan bepaalde uitgaven. Om tot een belasting der weelde te komen moet, om nog eens met de M. v. T. te spreken, „het beginsel, hetwelk aan de „personeele belasting ten grondslag ligt, verder worden doorgevoerd”, en moet de belasting zich richten naar de *geheele persoonlijkheid van den belastingplichtige*, gelijk in een algemeene verteringsbelasting zou geschieden.

De Regeering schijnt vertrouwen te hebben in de vastheid van de prijzen van stoffen en kledingstukken. Er wordt althans voorgesteld in de wet de prijzen vast te leggen, bij welke overschrijding de gekochte stoffen en kleeren als weelde-artikelen zullen worden belast. Die prijzen worden gesteld b.v. voor een overjas op f 80, een jas op f 50, een rok op f 25, een paar kousen voor vrouwen of kinderen f 10 enz. Deze regeling trekt vooral de aandacht, omdat in de M. v. T. wordt gezegd, dat het in het ontwerp gevolgde stelsel in vele opzichten overeenkomt met het Fransche. Want de tegenwoordige Fransche regeling is anders. Voor de oorspronkelijke *taxe de luxe* (wet 31 December 1917) waren de prijzen ook bij de wet vastgesteld, maar die regeling heeft niet voldaan; de tegen deze belasting gerichte aanvallen concentreerden zich vooral op dit punt. De nieuwe wet van 25 Juni 1920 laat deze regeling dan ook aan de Regeering over; de decreten zijn echter onderworpen à la ratification législative.

De geheele opzet van het ontwerp doet meer denken aan de oorspronkelijke Fransche regeling, dan aan de thans geldende. Aanvankelijk was in Frankrijk geheven 1,5 pCt. van den prijs bij aankoop in het klein van goederen; voor artikelen, als weelde-zaken aangeduid, was de belasting verhoogd tot 10 pCt. De heffing geschiedde door middel van plakzegel of voor handelszaken, aan wie zulks was toegestaan, door een storting ééns per maand in de schatkist. Deze heffingen zijn vervangen door la *taxe sur le chiffre d'affaires*, bedragende 1,30 pCt. van den omzet. Verteringen in inrichtingen, die niet als „établissements de grand luxe” worden beschouwd, worden belast met 3,60 pCt. van den omzet; voor de luxe zaken bedraagt de belasting voor verteringen 12 pCt.; voor aankopen van weelde-zaken wordt geheven 3,60 pCt.¹⁾ Elke maand moet aangifte worden gedaan van den omzet over de afgelopen maand; het verband met de Zegelwet is, althans wat kooplieden betreft, verbroken.

Vóórdat ten onzent tot invoering van een weeldebelasting wordt overgegaan, schijnt het gewenscht nauwkeurig te onderzoeken welke ondervindingen men in Frankrijk heeft opgedaan en welke overwegingen hebben geleid tot het prijsgeven van het gebruik van plakzegels door kooplieden en tot het maken van een splitsing tusschen restaurants etc. „de grand luxe” en andere. Over het geheele onderwerp kan men raadplegen: *F. J. Combat, La taxe sur le chiffre d'affaires et la taxe de luxe*, Paris 1921.

(Slot volgt).

P. J. A. ADRIANI.

DE SOCIALE KANT VAN DE ONTWIKKELING ONZER MIJNINDUSTRIE.

I.

Om den socialen kant van de ontwikkeling onzer mijnindustrie goed te kunnen beoordeelen is noodig, dat men op de hoogte is van eenige feiten en cijfers. Hierop zij dan ook allereerst de aandacht gevestigd bij deze beschouwingen over: de ontwikkeling van het bedrijf sinds 1910, de sociale gevolgen voor Zuid-Limburg, de sociale positie der mijnwerkers en de verwachtingen voor de toekomst.

¹⁾ In de mededeelingen omtrent deze belasting in de M. v. T. is geen rekening gehouden met „le double décime”, die volgens de wet van 22 Maart 1924 ook la *taxe sur le chiffre d'affaires* treft.

I. De ontwikkeling van het bedrijf sinds 1910.

1. Gemiddeld aantal arbeiders.

In de jaren	Bij de Staatsmijnen		Bij de particuliere mijnen		Totaal
	onder den grond	boven den grond	onder den grond	boven den grond	
1910	817	275	3.989	1.348	6.429
1911	954	245	4.356	1.461	7.016
1912	1.399	576	4.932	1.464	8.371
1913	2.010	746	5.096	1.652	9.504
1914	2.340	715	4.924	1.685	9.664
1915	2.982	850	4.877	1.804	10.513
1916	3.667	1.036	5.505	2.091	12.299
1917	5.217	1.674	6.094	2.350	15.335
1918	6.706	2.393	6.621	2.842	18.562
1919	7.296	3.211	7.264	2.973	20.744
1920	7.931	3.489	8.355	3.416	23.191
1921	8.377	4.013	9.045	3.682	25.117
1922	8.413	3.459	9.508	3.687	25.067
1923	8.993	3.394	10.419	3.901	26.707
1924					30.143 ¹⁾

¹⁾ Over 1924 is nog alleen het totaal-cijfer bekend.

2. Loonen en Productie.

In de jaren	Gemiddeld loon per werktijd		Productie in duizendtallen KG.
	Ondergrond-sche arbeiders	Bovengrond-sche arbeiders	
1910	2.54	1.65	1.292.289
1911	2.64	1.70	1.476.580
1912	2.84	1.78	1.725.394
1913	2.95	1.87	1.873.079
1914	2.79	1.86	1.928.540
1915	2.97	1.94	2.263.148
1916	3.46	2.23	2.694.320
1917	4.03	2.66	3.007.925
1918	5.18	3.58	3.399.522
1919	6.24	4.30	3.401.546
1920	7.39	4.97	3.940.590
1921	7.14	4.92	3.921.125
1922	5.91	4.18	4.570.206
1923	6.16 ¹⁾	4.33 ¹⁾	5.278.804
1924	5.97 ²⁾	4.24 ²⁾	5.882.000

¹⁾ In tegenstelling met vorige jaren zonder aftrek van verzekeringspremies.

²⁾ Deze cijfers zijn nog niet definitief.

Deze cijfers behoeven weinig toelichting. Er blijkt uit, dat in 14 jaren tijds het aantal arbeiders is toegenomen met ruim 23.000 en dat, met inbegrip van de salarissen der ambtenaren, thans wel ongeveer een miljoen gulden per week aan loonen zal worden uitgekeerd. Schat men het kolonverbruik in ons land op 10 miljoen ton per jaar, dan leveren onze mijnen reeds ongeveer 60 pCt. van de benodigde hoeveelheid. Deze ontwikkeling overtreft veler verwachtingen en is van groote economische en sociale betekenis.

II. De sociale gevolgen voor Zuid-Limburg.

Het behoeft geen betoog, dat de snelle uitbreiding van het mijnbedrijf belangrijke sociale gevolgen had voor Zuid-Limburg. Duidelijker wordt dit echter als men let op de hierachter volgende cijfers, aangevende de toename der bevolking in een zestal van de voornaamste mijngemeenten.

Door deze bevolkingstoename werd het karakter der „mijngemeenten” geheel gewijzigd. Nog maar betrekkelijk weinige jaren geleden waren zij eenvoudige dorpen, wier inwoners hoofdzakelijk in den landbouw hun bestaan vonden, thans zijn zij opgegroeid tot kleinere of grootere, maar telken jare zich uitbreidende industrieplaatsen.

Deze omwenteling heeft andere behoeften en belangen geschapen en stelt aan de betrokken gemeentebesturen eischen van sociaal en economisch beleid, waarop meestal de financieele draagkracht niet berekend is.

Een voorbeeld. Het vroegere dorp Heerlen is nu een industriestad van moderne inrichting. Na 1915 kwa-

Aantal inwoners.

Jaren.	Brunssum.	Heerlen.	Schaesberg.	Kerkrade.	Sittard.	Hoensbroek.
1910	1.503	12.098	3.009	16.633	7.629	1.642
1911	1.594	13.084	3.293	17.825	7.761	1.854
1912	1.695	14.576	3.820	19.399	8.026	2.114
1913	1.878	16.318	4.505	20.840	8.290	2.633
1914	2.156	17.788	5.124	22.293	8.470	3.313
1915	2.787	18.832	5.265	23.332	8.835	4.127
1916	3.130	21.384	6.031	25.129	9.199	4.719
1917	5.116	25.227	7.127	26.574	9.973	6.305
1918	7.059	27.666	7.271	27.607	10.602	7.612
1919	7.784	30.269	7.727	28.890	10.960	8.232
1920	10.194	33.014	7.895	27.817	11.165	8.082
1921	10.320	33.325	6.296	25.758	10.946	8.745
1922	10.497	34.029	6.444	26.445	11.196	9.221
1923	11.523	36.317	6.644	27.788	11.592	9.781
1924	12.246	38.318	6.873	28.990	12.310	10.690

men tot stand of werden hervormd een dienst voor openbare werken, een dienst voor gemeente-reiniging, een grondbedrijf, een woningbedrijf, een electriciteitsbedrijf, een waterleidingsbedrijf en een openbaar slachthuis. Vele openbare gebouwen moesten worden opgericht. Bouwvergunningen werden verleend voor 3138 arbeiderswoningen, 833 heerenhuizen, 112 winkelhuizen, 36 fabrieks-, bank- of kantoorgebouwen, 6 kerken, 15 schoolgebouwen, 637 andere gebouwen en 927 verbouwingen. Behalve 9 R.-Katholieke en 2 protestantsch-christelijke bewaarscholen telt de gemeente 2 openbare en 24 bijzondere scholen voor lager onderwijs, 4 bijzondere scholen voor middelbaar onderwijs, eenige bijzondere scholen voor vak- en huishoudonderwijs, een ambachtsschool, een mijnschool, een middelbaar-technische school, een huishoud- en industrijschool en een kweekschool voor vroedvrouwen.

Het in Heerlen opgerichte St. Josephziekenhuis is een der grootste van het land. Daarnaast bestaat een gemeentelijke medische dienst.

Genoeg om duidelijk te maken, welke groote veranderingen er in de laatste tien jaren plaats grepen in dat eenvoudige Heerlen, als onmiddellijk gevolg der ontwikkeling van het mijnbedrijf.

Deze ontwikkeling gaat voort en maakt de mijnstreek al langer zoo meer tot ééne groote belangengemeenschap. De belangen der verschillende gemeenten, weldra aan elkaar gebouwd, zijn moeilijk nog te scheiden. Grenswijziging — tenzij men alle mijn gemeenten tot één reuzencomplex wil vereenigen, hetgeen echter de moeilijkheden van bestuur nog grooter zou maken — kan de hieraan verbonden bezwaren niet wegnemen. Op den duur zal de oplossing wel gezocht moeten worden in eene wijziging der Gemeentewet, die de samenwerking tusschen aan elkaar grenzende gemeenten wettelijk regelt.

Het betreft hier een uitzonderingstoestand, die in ons land wellicht zonder voorbeeld is.

Dit is ingezien door de Regeering, die in 1918 heeft ingesteld eene commissie „aan welke wordt opgedragen een onderzoek in te stellen naar de sociaal-hygiënische toestanden in Zuid-Limburg en het aangeven van de maatregelen, die over het geheele gebied dienen genomen te worden om verbetering van den minder goeden hygiënischen toestand te verkrijgen”.

Deze commissie bestaat uit de burgemeesters van twee groote mijn gemeenten, de vertegenwoordigers van de mijnindustrie, de vakorganisaties der mijnwerkers en eenige priesters en geneesheeren, die zich meer bijzonder verdienstelijk maakten op het gebied der volksgezondheid. Haar voorzitter is de Commissaris der Koningin in Limburg.

Zeer verdienstelijk werk is reeds door deze commissie verricht met betrekking tot den woningbouw — een bouwplan voor het geheele mijngebied werd ontworpen — de bestrijding van het alcoholisme en het tegengaan der kindersterfte.

Zij maakte ook plannen voor een wijziging der gemeentegrenzen en voor een centrale riolering, maar kon deze nog niet tot verwezenlijking brengen.

* * *

Ook financieele hulp werd door de Regeering aan de mijn gemeenten geboden, toen zij in 1920 het initiatief nam tot invoering van een mijnrecht (wet van 26 Maart 1920, Stbl. 157), waarvan een deel der opbrengst aan die gemeenten en aan de provincie Limburg is toegewezen.

In 1923 bedroeg de totale opbrengst f 1.320.546,94, d.i. f 152.843,42 hooger dan een jaar tevoren. Alleen voor Limburg — het mijnrecht wordt ook geheven van de zoutmijnen in Overijssel — bedroeg de opbrengst in 1923 f 1.319.276,69 of f 152.894,57 meer dan in 1922.

Van deze opbrengst kwam 10 ten honderd aan de provincie, dus f 131.927,67.

Verder werd, ingevolge het bepaalde bij art. 10, eerste lid, van meergenoemde wet, eene uitkeering uit de geheele zuivere opbrengst van het mijnrecht verdeeld onder de gemeenten op wier grondgebied aan het einde des jaars ten minste vijftig mijnwerkers van een Nederlandsche mijn woonden. Van deze uitkeering ontvingen over 1923 bijv. Brunssum f 22.473, Kerkrade f 53.266, Heerlen f 55.569, Hoensbroek f 20.031, Schaesberg f 12.472 en Sittard f 5.732. In totaal bedroegen de uitkeeringen aan de gemeenten f 264.108 plus een gelijk bedrag ingevolge het derde lid van art. 10, te verdeelen onder de gemeenten, wier uitgaven als rechtstreeksch gevolg der mijnexploitatie boven hare draagkracht zijn gestegen. Van dit laatste bedrag ontvingen bijv. Brunssum f 24.064, Kerkrade f 44.848, Heerlen f 109.037, Hoensbroek f 25.237, Schaesberg f 10.582 en Sittard f 8.333.

Niet onbelangrijke bedragen dus, die op deze wijze toevloeien aan de mijn gemeenten. Daarnaast werden door de mijnen ook nog subsidies uitgekeerd voor wegeaanleg, kerken- en scholenbouw enz.

Met deze hulp konden de gemeenten zich geleidelijk aanpassen aan de nieuwe behoeften en behoorlijke woongelegenheid bieden aan arbeiders en ambten in de mijnindustrie.

De bijzondere belasting op deze wijze van genoemde industrie is in het buitenland niet zonder voorbeeld. Men raadplege bijv. Engels: „Die Besteuerung des Bergbaues nach dem Kommunalabgabengesetze vom 14. Juli 1893” en „Zeitschrift für Bergbau” Bd. 35 S. 50 ff.

* * *

't Is nu duidelijk, dat Zuid-Limburg al langer zoo meer afhankelijk wordt van het mijnbedrijf. Dit bedrijf beheerscht voor een groot deel zijne ontwikkeling, die het in betrekkelijk korten tijd van den landbouw naar de industrie heeft verlegd. Het brengt jaarlijks omtrent 52 miljoen gulden aan loonen en salarissen in omloop en oefent natuurlijk grooten invloed uit op de arbeidsvoorwaarden in andere bedrijven. Het dwingt tot het nemen van allerlei sociale maatregelen van overheidswege, die vroeger onmogelijk konden worden doorgevoerd of niet bepaald noodzakelijk waren en brengt vanzelfsprekend ook eene omwenteling in de zeden en gewoonten van het volk.

Sinds lang kon de inheemsche bevolking het mijnbedrijf niet meer van voldoende arbeidskrachten voorzien. Vandaar dat bewoners uit andere streken des lands en vreemdelingen van allerlei nationaliteiten zich in het mijngebied kwamen vestigen.

Dit alles heeft ertoe bijgedragen, dat de sociale toestanden in Zuid-Limburg totaal gewijzigd zijn. Niet in elk opzicht, maar toch over het geheel genomen in gunstigen zin.

H. G. M. HERMANS.

(Wordt vervolgd).

DE GELDMARKT IN 1924.

Er zijn in het afgelopen jaar twee tijdperken van geldschaarschte en twee van geldruimte geweest. Bij het begin van 1924 werd particulier disconto verhandeld op $4\frac{1}{2}$ pCt. en dus op gelijke hoogte als het toenmalige wisseldisconto van de Nederlandsche Bank. Op 24 Januari werd de bankrente verhoogd tot 5 pCt. en tot begin Mei bleef particulier disconto daar weinig of niet onder. Daarna bleef de geldrente geruimen tijd dalende; einde Mei was het disconto in de open markt $3\frac{1}{4}$ pCt., einde Juni eveneens, einde Juli $2\frac{1}{2}$ pCt. en einde Augustus zelfs 2 pCt. In den loop van September trok het geld weer aan, zoodat aan het eind van die maand weer $4\frac{1}{4}$ pCt. bereikt werd, einde October zelfs $4\frac{3}{4}$ pCt., einde November eveneens $4\frac{3}{4}$ pCt., totdat in December het geld weer ruimer werd en in den loop van de maand particulier disconto tot $3\frac{1}{4}$ pCt. viel. Ook de Nederlandsche Bank verlaagde in die maand haar tarieven: op 13 December werd het wisseldisconto $4\frac{1}{2}$ pCt. De rente, die het crediet voor een tijdsduur van enkele maanden, gegoten in een vorm, waardoor het voor den geldgever steeds onmiddellijk liquideerbaar is, in den loop van 1924 heeft afgeworpen, is dus aan tamelijk groote schommelingen onderhevig geweest. En de eigenlijke geldrente heeft nog belangrijk meer gefluctueerd.

Want hoewel de rente voor particulier disconto de geldrente dikwijls nabij komt, liggen de beide vormen van rente ook meermalen ver uiteen. Een depositobank zal immers haar depositogelden niet à 2 pCt. in disconto gaan beleggen, indien verwacht kan worden, dat de rente zal stijgen. De bank zal dan liever eenigen tijd interest derven en een hogere rente afwachten. De mogelijkheid van een stijging van de geldrente — die grooter wordt naarmate de rentestand lager is — maakt dat disconto blijft boven de eigenlijke geldrente. De koper van bankabel disconto ontvangt iets, dat even liquide is als het geld, dat hij gaf, maar aan de geaccordeerde rente zit hij vast voor den looptijd van het papier. Dikwijls is dan ook bankierscallgeld lager dan disconto; in 1924 kwam het particulier disconto niet onder $1\frac{1}{2}$ pCt., doch callgeld werd meermalen onder 1 pCt. aangeboden, zonder dat er nemers gevonden werden. Het is wel eigenaardig, dat het geld- en credietwezen zich min of meer toevallig zóó ontwikkeld heeft, dat men geld zelfs in disconto — wat toch de meest liquide vorm van credietgeving is — niet kan beleggen, zonder dat daaraan meestentijds een zekere rentespeculatie verbonden is. Aan de elasticiteit van het tegenwoordige geld- en credietwezen bij het in gebruik zijnde systeem van geldemissie komt dit niet ten goede.

Vergeleken bij de aanzienlijke schommelingen in de geldrente is de omvang van de circulatie van de Nederlandsche Bank zeer stabiel geweest. Het uitstaande bankpapier plus rekening-courant-saldi was het hoogste op 7 Januari 1924 op 1086 miljoen en het laagste op 22 September met 971 miljoen. Verband tusschen den omvang van de circulatie en de geldrente op de markt blijkt uit de cijfers niet, ten eerste, omdat de circulatiebank den voorraad wel voor een deel, maar niet geheel beheerscht en ten tweede, omdat natuurlijk ook de vraag zich wijzigde. De circulatiebank beheerscht speciaal dan de grootte van den geldvoorraad slechts voor een deel, wanneer de geldrente in de open markt beneden die volgens haar tarieven blijft. Want de credietgeving, dus ook de voorraad particuliere banksaldi heeft dan een zekere speelruimte. Meer kijk op het verloop van de rente gaf de post rekening-courant-saldi bij de Nederlandsche Bank, afzonderlijk beschouwd. Beide keeren volgde op toename van diealdi een daling van de rente, en de eenige stijging van de rente, die plaats had, werd voorafgegaan door een vermindering

deraldi; een verschijnsel, dat trouwens niet anders dan natuurlijk is.

Ook werden beide tijdperken van geldruimte ingeluid door wijzigingen aan de actiefzijde van de bankstaten, de eerste maal in Mei door vermeerdering van de posten wissels en beleeningen, de tweede maal in December door de vermeerdering van den goudvoorraad.

De rente voor obligaties daalde geleidelijk in den loop van 1924, welke daling in het nieuwe jaar verderen voortgang heeft gehad.

Terwijl in 1923 voor een nominaal bedrag van nog niet f 240 miljoen geëmitteerd werd, was het totaal van aandelen en obligaties, dat in 1924 aan de markt gebracht werd, bijna f 420 miljoen. Hier van komt echter alleen voor rekening van de Koninklijke petroleum reeds f 80 miljoen. Het resteerende verschil vertegenwoordigt voor een groot deel buitenlandse Staatsleeningen, die gedeeltelijk in Nederland zijn ondergebracht nl. door Japan, Tsjecho-Slovakije, Hongarije en Duitsland.

Naar de verschillende rubrieken verdeeld waren de uitgegeven bedragen reëel:

Staatsleening	f 82.450.000
Ned.-Indië	„ 72.937.000
Gemeenten en provinciën	„ 83.678.000
Japan \$ 5.000.000 of	„ 11.562.000
Tsjecho-Slovakije £ 2.000.000 of	„ 22.290.000
Hongarije	„ 4.400.000
Duitsland £ 2.500.000 of	„ 27.600.000
Scheepvaart	„ 1.931.000
Industrie	„ 13.774.000
Cultuur	„ 7.242.000
Banken	„ 6.705.000
Tramwegmaatschappijen	„ 1.960.000
Petroleum	„ 86.364.000
Diversen	„ 1.999.000
Totaal	f 429.892.000

Aan schatkistpapier werd in den loop van het jaar toegewezen f 557.970.000. Vergeleken bij het voorafgaande jaar waren de vlottende schulden de volgende:

	Op 29 Dec. 1924	Op 31 Dec. 1923
Schatkistpromessen f 89.740.000 f 319.140.000
Waarv. dir. bij de Ned. Bk. „ — „ 34.000.000
Schatkistbiljetten „ 191.601.000 „ 186.216.000
Zilverbons „ 23.075.019 „ 31.637.086
Tegoed van den postcheque- en girodienst „ 27.935.056 ± „ 40.000.000
Hiertegenover stonden:		
Voorsch. aan de Koloniën „ 13.429.191 „ 110.216.475
Voorschotten op ult. Dec. aan de Gemeenten „ 75.914.262 „ 81.548.630

Bovendien waren nog aan het buitenland voorschotten verstrekt tot een bedrag van ruim f 217 miljoen. De finantieele verhouding met de Koloniën is na de laatste Indische leening volkomen gezuiverd, zoodat de destijds in Indië ontstane tekorten niet meer door onze geldmarkt gefinancierd behoeven te worden. Hiermede is ook in de geheele liquiditeit van de schatkist een belangrijke verbetering gekomen.

Toch bedragen de totale vlottende schulden volgens bovenstaande gegevens nog circa f 320 miljoen, waarvan echter f 37 miljoen in mindering gebracht moeten worden voor schatkistbiljetten, die eerst na Maart 1927 vervallen. Het resteerende aan schatkistpromessen enz. beteekent voor de houders een liquiditeit, die volkomen op gelijken voet staat met goederenwissels, waaraan echter de voorkeur gegeven moet worden, omdat ze een realiseerbaar onderpand vertegenwoordigen. De schatkistwissel heeft dit voordeel niet. En hoewel ze voor de banken een zeer gewild beleggingsobject vormen, omdat men verzekerd is, dat de Staat ze steeds kan afbetalen, hetzij uit de opbrengst van belastingen, hetzij door consolidatie in leeningen op langen termijn, vertegenwoordigen ze voor het land als economisch geheel geen liquiditeit, omdat ze zeker geen onderpand bevatten, dat in het buitenland realiseerbaar is. Als zoodanig vormen vlottende schulden van overheidslichamen ook steeds

een gevaar voor het geldwezen en het zou overweging verdienen ook de vlottende schuld, die tegenover vorderingen op het buitenland staat, om te zetten in notes met een looptijd van enkele jaren. Tenminste wanneer de tijd nog niet gekomen geacht mag worden om over de afbetaling van die voorschotten overleg te plegen.

De rente voor obligaties is in ons land in den loop van 1924 geleidelijk gedaald, vooral tegen het einde van het jaar, toen de vraag naar geld op langen termijn van den kant van de publieke lichamen verminderde, doordat de fundeering der vlottende schulden, voor zoover men ze noodig oordeelde, een voldongen feit geworden was. Ook in het nieuwe jaar heeft die daling verderen voortgang gemaakt, zoodat zelfs eenige leeningen geconverteerd werden in nieuwe met een lager rentetype. Voor het toekomstig verloop van de obligatiemarkt geven de factoren, die in 1924 beslissend waren, nog geen aanwijzing, want veel zal er van afhangen, of het vertrouwen tusschen de verschillende nationaliteiten vollediger terugkeert. Het groote succes van de Duitse herstelling was van den terugkeer van het internationaal crediet een eerste bewijs. Zoolang echter de rente in de verschillende landen nog zoo sterk uiteenloopt, blijkt het vertrouwen nog lang niet geheel teruggekeerd te zijn. Terwijl in de Centraal-Europese landen de rente nog steeds abnormaal hoog blijft, zijn de Verenigde Staten en Engeland reeds op lager niveau dan wij. Ook is nog een groote credietvraag van de zijde van Frankrijk te verwachten, zoodra daar het geld gestabiliseerd zal zijn, hetgeen voor het credietwezen wel een eerste voorwaarde is. Omtrent het verloop van de obligatiemarkt ten onzent valt dus weinig te voorspellen, omdat de ontwikkeling der internationale politiek daarop van grooten invloed zal zijn.

De wisselmarkt gaf, behoudens een sensationele daling in Fransche francs, gevolgd door een nog wildere rijzing — met terugslag — veel minder beweging te zien dan in vorige jaren.

Hieronder volgt een overzicht voor 1924 van de hoogste en laagste koersen van de voor onze markt belangrijkste wissels met de daarbij behorende data:

Londen	{ 11.85 $\frac{1}{2}$ 23 April 11.29 $\frac{1}{2}$ 3 Jan.	Berlijn	{ 65.00 5 Juni 50.50 9 Febr.
New York	{ 2.72 $\frac{1}{2}$ 19 Maart 2.46 $\frac{1}{2}$ 8 Dec.	Weenen	{ 38 $\frac{1}{2}$ 28 Jan. 34 $\frac{1}{2}$ 29 Dec.
Parijs	{ 18.60 23 April 9.60 11 Maart	Copen- hagen	{ 46.80 15 Jan. 41.00 12 Aug.
Brussel	{ 15.90 23 April 8.41 11 Maart	Christia- nia (Oslo)	{ 38.60 4 Jan. 34.90 24 Juli.
Zürich	{ 49.50 2 Sept. 45.90 2 Jan.	Stock- holm	{ 71.70 29 Maart 66.35 9 Dec.

De belangrijkste gebeurtenis was wel het succes, dat men in Duitschland behaalde met de stabilisatie van den mark op den dollar, nadat o.a. Oostenrijk en Hongarije hierin reeds waren voorgegaan. Deze prestatie verdient temeer waardeering, omdat de meening zeer verbreid was, dat een goed ruilmiddel slechts mogelijk zou zijn bij gunstige economische omstandigheden en dat speciaal verarmde landen, die bovendien veel importeren moeten, geen stabiel geldwezen zouden kunnen verwachten. De drie landen, die het meest van den oorlog geleden hebben, hebben aangetoond, dat het geldwezen niet aan economische verhoudingen gekoppeld behoeft te worden, zij het dan ook, dat in diezelfde landen eerst de excessen op monetair gebied een dure les geweest zijn.

Het is wel eigenaardig, dat men zich in Frankrijk niet aan die voorbeelden gespiegeld heeft en de oorzaken van de wisselvalligheden veel te ver van huis zoekt. Het avontuur, dat de Fransche Regeering in het voorjaar van 1924 ondernam, was niet geschikt om eenige stabiliteit te bereiken. Het Amerikaansche crediet, dat in den loop van de maand Maart aan de Banque de France verstrekt werd, bood de gele-

genheid buitenlandsche wissels op de Parijsche markt te werpen, hetgeen bij de speculatie op de verschillende markten aanleiding gaf tot overhaaste dekkingen van francs over te gaan. Tusschen 11 Maart en 23 April steeg de Fransche franc in ons land van 9.60 tot 18.60 en voor termijn-francs waren de verschillen nog grooter. Maar daar die koers slechts door noodgedwongen transacties bereikt was en de prijzen der buitenlandsche wissels niet in overeenstemming waren met het Fransche prijsniveau in het algemeen, moesten de wissels in Frankrijk opnieuw stijgen en de franc in het buitenland opnieuw dalen. Reeds in Mei was het hoogste punt 17.53, in Juni 14.92 $\frac{1}{2}$, welke koers sindsdien nooit meer bereikt is. Een goede gelegenheid om zich de noodige reserves te verschaffen, waarmee de franc gestabiliseerd had kunnen worden heeft men in Frankrijk voorbij laten gaan, doordat men den franc op een te hoog niveau wilde brengen. Wel is daardoor aan de speculatie een gevoelige klap toegebracht. Ook in ons land heeft een groep speculanten daarvan de gevolgen ondervonden. Kenschetsend voor de groote kracht, die het speculatieve element toen op onze markt ontwikkelde is wel het feit, dat het pond sterling zijn hoogste punt van 1924 bereikte op denzelfden dag als Fransche en Belgische francs. Dit was gevolg van het feit, dat de baisse-speculanten de francs door bemiddeling van de arbitrage in het buitenland moesten indekken, waarvoor weer andere wissels naar het buitenland moesten geremiteerd worden, in de eerste plaats ponden sterling. Hoewel alleen Londen het hoogste punt van het geheele jaar tegelijk met francs bereikte, waren de meeste wissels toen niet ver beneden hun hoogste punt, of m.a.w. de Nederlandsche gulden was tijdelijk abnormaal flauw tengevolge van de dekkingen in Fransche francs. En door die dekkingen hebben we een korten tijd onze importen te duur betaald en daartegenover een premie op den uitvoer gehad, waardoor dan ook het evenwicht langs natuurlijke weg weer spoedig hersteld is.

De dollarkoers daalde tegen het einde van het jaar tot een niveau, waarop goudimport mogelijk wordt. Gedeeltelijk viel die willige stemming voor gulden te New York samen met een stijging van de andere wissels vnl. Londen, hetgeen erop wijst, dat het herstel van den gulden samenviel met een vermindering van de waarde van den dollar als gevolg van den goudovervloed.

De Indische gulden verbeterde in het afgelopen jaar geleidelijk en sindsdien is de pariteit met het moederland vrijwel hersteld. Voor den handel en vooral ook voor de kapitaalsaanwending en dus voor de productie in ons Indië is dit resultaat van het grootste belang.

T. J. GREIDANUS.

DE INDEXCIJFERS DER KOERSEN VAN AANDEELEN VAN HET CENTRAAL BUREAU VOOR DE STATISTIEK.

Het Centraal Bureau voor de Statistiek is sedert eenigen tijd bezig na te gaan in hoeverre het mogelijk is, voor Nederland een economischen barometer samen te stellen, dat is een samenstel van gegevens, in den vorm van cijferreeksen of van grafieken, waaruit het mogelijk is de algemeene conjunctuur van het oogenblik en haar ontwikkelingstendenz duidelijk en gemakkelijk af te lezen. Verschillende cijferreeksen worden aan dit doel getoetst en nieuwe samengesteld. In dat verband moet men ook de indexcijfers van koersen van aandelen, die in de Maart-aflevering van het Maandschrift van genoemd bureau voor het eerst gepubliceerd worden, beschouwen.¹⁾ In die cijfers toch moet de inwerking van algemeene conjunctuurinvloeden zijn na te speuren, die in de koersen der afzonderlijke fondsen onder de talloze elkaar tegenwerkende krachten schijnbaar verloren gaan.

¹⁾ [Zie pag. 328 in dit No. — Red.]

Uit dezen opzet volgde in de eerste plaats, dat in het indexcijfer alleen aandeelen konden worden opgenomen. De conjunctuur toch werkt op de koersen van obligaties op geheel andere wijze in, meestal zelfs in een richting tegengesteld aan die, welke men bij de aandeelen opmerkt. Tusschenvormen tusschen aandeelen en obligaties: preferente aandeelen, winstdeelende obligaties e.d. moeten om dezelfde reden worden uitgesloten. De indexcijfers moesten de voornaamste vormen van bedrijvigheid omvatten, en in staat stellen voor elk van deze na te gaan, hoe het koersenverloop met de veranderingen der conjunctuur samenhangt. Dit leidde, in verband met het beschikbare materiaal, tot de volgende groepeerings (het aantal fondsen, dat in elke groep is opgenomen, is tusschen haakjes vermeld):

A. <i>Nederland.</i>	
1. Machine-industrie (5)	15. Id. wilde vaart (3)
2. Scheepsbouw (5)	16. Veem- en stuwadoors-bedrijven (3)
3. Electrotechn. ind. (4)	17. Groote banken (4)
4. Gloeilampenfabriek (1)	18. Provinciale banken (3)
5. Textielnijverheid (3)	
6. Chemische nijv. (6)	B. <i>Indische belangen.</i>
7. Olie- en vetnijv. (4)	19. Suikerondernem. (4)
8. Tabak- en sig.-fabr. (5)	20. Rubber " (3)
9. Overige voedings- en genotmiddelen (6)	21. Tabak " (4)
10. Overige takken van nijverheid (10)	22. Thee " (3)
11. Aann. van werken (3)	23. Spoor- en tramw. (3)
12. Gewapend beton (2)	24. Banken (3)
13. Houthandel (4)	25. Handelsondern. (4)
14. Scheepvaart: geregelde lijnen (4)	
	C. <i>Petroleumwaarden.</i>
	26. Kon. Ned. Petr. Mij. (1)

De groepen 1—10 zijn vereenigd tot één groep: fabrieksnijverheid, de groepen 14 en 15, 17 en 18 evenzoo tot resp. de groepen scheepvaart en Nederl. banken, 19—25 tot een groep: Indische belangen. Ten slotte zijn uit de cijfers der groepen 1—18 algemeene index-cijfers voor de Nederlandsche ondernemingen en uit alle groepen totaal indexcijfers berekend.

De berekening is in twee trappen geschied. Eerst zijn uit de fondsen van elke groep de 26 reeksen groepsindexcijfers berekend, uit deze de indexcijfers der verzamelgroepen en de totaalindexcijfers. Met de grootte der ondernemingen is geen rekening gehouden. De eenige reden toch, om aan het eene fonds meer gewicht toe te kennen dan aan het andere, kon slechts daarin gelegen zijn, dat de fondsen in ongelijke mate de invloeden der conjunctuur ondergingen. Het is echter niet mogelijk, cijfers te vinden, welke die ongelijkheid tot uiting brengen. Met de grootte der onderneming houden zij geen, althans stellig geen rechtstreeksch, verband. Het aantal fondsen in elke groep hangt ook niet samen met de belangrijkheid der groep, maar is zoodanig gekozen, dat de individuele schommelingen elkaar zoo goed mogelijk opheffen; de beperktheid van het materiaal is echter oorzaak, dat hieraan slechts voor een deel uitvoering kon worden gegeven. In sommige groepen, b.v. de tabaksindustrie is een vrij groot aantal fondsen opgenomen, ten einde de lacunes, die in de noteeringen van bijna alle fondsen dier groep voorkomen, behoorlijk te kunnen aanvullen.

De berekening der indexcijfers geschiedde nu als volgt: Voor ieder fonds werd de gemiddelde koers (meetkundig gemiddelde¹⁾, om na te noemen redenen) gedurende de jaren 1920—1924 berekend en zijn de maandkoersen in procenten van dat gemiddelde uitgedrukt. Voor elke groep van fondsen zijn weder de meetkundig gemiddelden van die percentages berekend. Uit de groepsgemiddelden zijn op dezelfde wijze de indexcijfers voor de verzamelgroepen en de totaalindexcijfers samengesteld.

Tot de keus van het meetkundig gemiddelde hebben

¹⁾ Het meetkundig gemiddelde van n getallen is de n de machtswortel uit hun *product*, in tegenstelling met het rekenkundig gemiddelde, dat het n de *deel* van hun *som* is.

verschillende redenen geleid. In de eerste plaats de feitelijke onafhankelijkheid van de basisperiode, — een voordeel, wanneer die basisperiode, zooals in dit geval, moet worden gekozen in een tijd, waarin de economische verhoudingen nog slechts ten deele zijn gestabiliseerd. Men heeft nu alleen met verhoudingen te maken; bij eventueelen overgang tot een andere basisperiode behoeven slechts alle cijfers van de reeks met eenzelfde getal te worden vermenigvuldigd, en zal dus de lijn die het verloop van die cijfers voorstelt een zuivere copie van de oorspronkelijke lijn zijn, alleen op een andere schaal. Tevens is bereikt, dat de prijsbeweging der hoog genoteerde fondsen de indexcijfers niet meer of minder beïnvloeden dan die der laag genoteerde. Eindelijk gaf deze wijze van berekening eenige kleine voordeelen bij de correcties, noodig om sommige schokken — gevolg b.v. van emissies beneden beurskoers, van afschrijvingen op aandeelen, van het opnemen van nieuwe fondsen — die met de conjunctuur niets te maken hebben, weg te werken.

Wanneer de noteeringen van een fonds gedurende korter of langer tijd ontbraken, is het indexcijfer eerst uit de overige fondsen der groep berekend, en zijn de aldus gevonden cijfers vermenigvuldigd met een gelijkmatig stijgende of dalende reeks cijfers, om zoodoende een behoorlijke aansluiting aan de volledige cijfers te verkrijgen.

De indexcijfers zijn voor de jaren 1919 (dit jaar is, als eerste naoorlogsjaar, als aanvangsjaar van de reeks genomen) tot en met 1923 berekend uit de hoogste en laagste maandnoteeringen, van begin 1924 af uit de hoogste en laagste noteeringen van elken Woensdag, waarbij ontbrekende koersen door de laatst bekende voorgaande koersen worden vervangen. Ontbrak een noteering gedurende een volle week, dan is het maandcijfer uit de overblijvende weekcijfers berekend.

Uiteraard heeft een conjunctuur-indexcijfer alleen waarde, wanneer het algemeene invloeden tot uiting brengt. Om dit te beoordeelen staan twee wegen open: men kan nagaan, hoever de noteeringen betreffende de afzonderlijke elementen uiteenloopen (de dispersie) en dit uiteenloopen uitdrukken in een getal. Naarmate deze dispersie binnen nauwer grenzen blijft, wint het indexcijfer aan beteekenis. Men kan echter ook voor verschillende — onderling onafhankelijke — groepen indexcijfers berekenen, die met elkaar vergelijken en nagaan, in hoeverre overeenkomst bestaat tusschen de lijnen, die deze groeps-cijfers in beeld brengen. Dit is op bijgaande grafiek voor de verzamelgroepen geschied. Zondert men daarop de lijnen van de bank- en van de petroleum-aandeelen uit, dan blijkt inderdaad een treffende gelijkheid tusschen de overige lijnen. Hoewel de bewegingen in de eene groep heftiger zijn dan in de andere, en vooral de groote val gedurende de jaren 1920—1922 ongelijk van diepte is, ziet men bijna alle maxima en minima in dezelfde maanden vallen.

In het algemeen kan men de volgende beweging vaststellen:

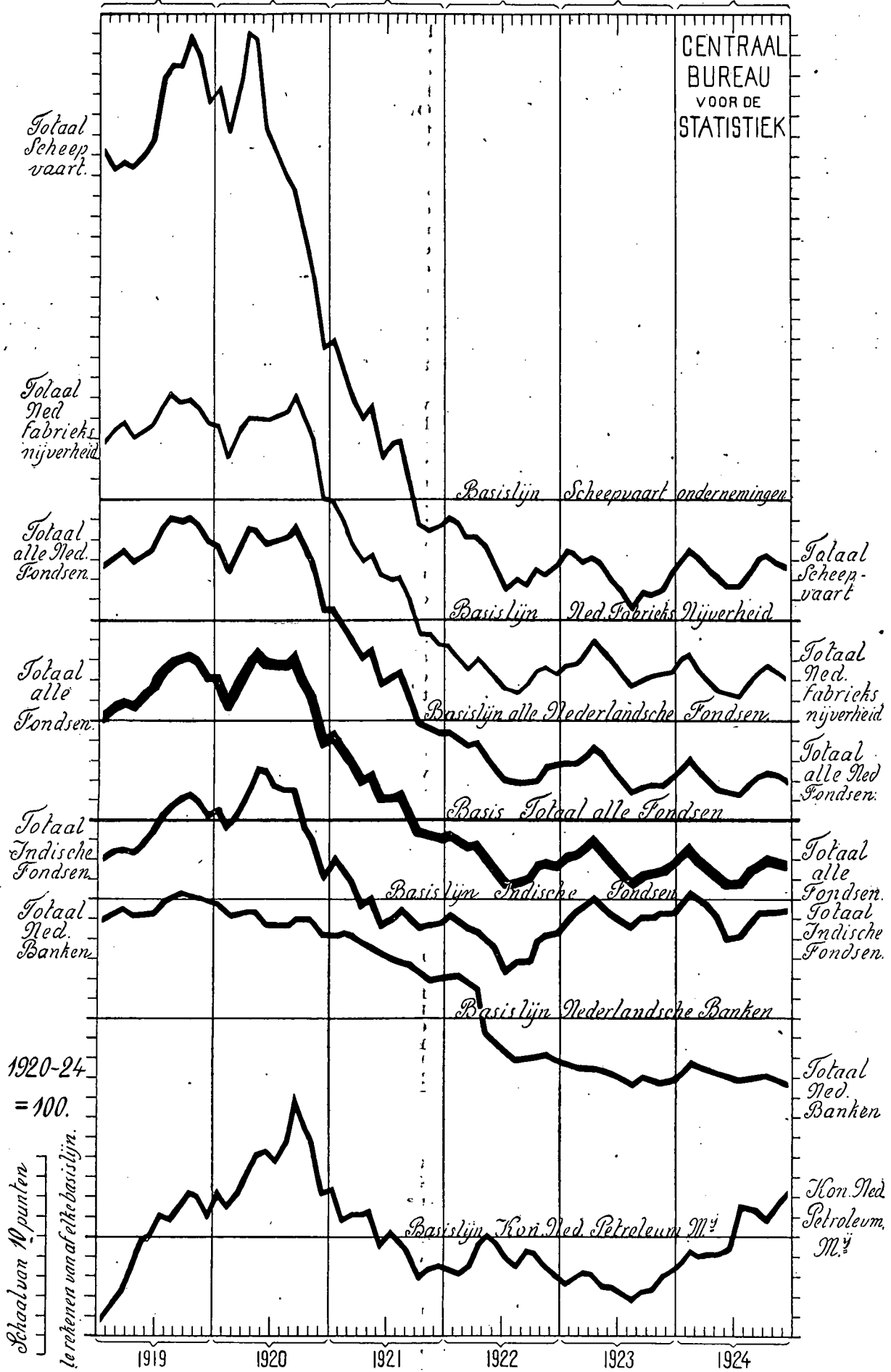
In het eerste halfjaar van 1919 stegen de indexcijfers — die reeds op een hoog peil stonden — nog verder, om een eerste maximum te bereiken, dat voor de Nederlandsche industriele waarden in Augustus, voor de scheepvaart-aandeelen en de Indische fondsen in October viel. Daarop volgde een vrij scherpe val tot in Februari 1920, waarna een herstel intrad. De Indische fondsen en de scheepvaartwaarden bereikten nu in Mei hun absoluut maximum, de Nederlandsche fabrieksaandeelen in September. Voor de beide eerste begint in Mei 1920 de vrijwel ononderbroken val tot Juli 1922; de top, dien de Nederlandsche industrie in September te zien gaf, is in de beide andere lijnen echter door een min of meer duidelijke uitbuiging te herkennen. Na het minimum in 1922 volgt een reeks van betrekkelijk kleine ver-

INDEXCYFERS VAN KOERSEN VAN AANDEELEN.

TOTAALCYFERS

1919 1920 1921 1922 1923 1924

CENTRAAL BUREAU VOOR DE STATISTIEK

heffingen en inzinkingen, met maxima in April 1923 en Februari 1923 en minima in Juli 1923 en Juli 1924. De algemeene tendens is voor de Indische fondsen, althans gedurende 1922 en 1923 stijgend, voor de Nederlandsche fabrieksaandeelen zwak dalend, voor de scheepvaartwaarden gelijkblijvend. Voor nadere bijzonderheden, alsmede de volledige cijfers en de grafische voorstellingen daarvan, worde verwezen naar de Maart-aflevering van het Maandschrift van het Centraal Bureau voor de Statistiek. ¹⁾

M. J. DE BOSCH KEMPER.

's-Gravenhage, 7 April 1925.

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING.

DE BALANSEN DER GROOTE DUITSCHE BANKEN.

I.

Dr. E. Stern te Berlijn schrijft ons:

Nu enkele dagen geleden ook de Deutsche Bank haar verslag over 1924 heeft gepubliceerd, zijn van alle groote Berlijnsche Banken en van enkele belangrijke provinciale instellingen de balansen beschikbaar. Het is derhalve mogelijk, het Duitsche bankwezen aan een onderzoek te onderwerpen en de ontwikkeling gade te slaan, welke het in het eerste stabilisatiejaar heeft vertoond. Want de acht groote Berlijnsche banken beheeren 80 pCt. der totale tegoeden, welke de Duitsche banken zijn toevertrouwd. Althans dit was vóór den oorlog voor de zeven toen bestaande groote banken het geval, wanneer men haar balanscijfers en die der met haar sedert 1913 versmolten instellingen samentelt. Deze verhouding geldt waarschijnlijk ook thans nog. Des te eer kunnen wij dit aannemen, aangezien zich bij de zeven oude groote banken, nl. De Deutsche Bank, de Disconto-Gesellschaft, de Dresdner Bank, de Darmstädter und Nationalbank, de Commerz- und Privatbank, de Berliner Handelsgesellschaft en de Mitteldeutsche Kreditbank in 1924 nog een achtste heeft gevoegd, nl. de Reichs-Kredit-Gesellschaft. Haar balans heeft aangetoond, dat zij, zoowel wat kapitaal en open reserves aangaat, als ook wat den omvang der uitzettingen en der crediteuren betreft, tot de groote Berlijnsche banken is gaan behooren. Al zijn de cijfers van de balans van een enkel jaar ook zeker geen betrouwbaar uitgangspunt voor de beoordeeling van een bankbedrijf en voor vergelijking met andere ondernemingen, toch kan men niet zonder meer aan het feit voorbijgaan, dat uitzettingen en crediteuren enerzijds en kapitaal en reserves anderzijds grooter zijn dan bij de Berliner Handelsgesellschaft en de Mitteldeutsche Kreditbank, en dat ook de bruto winst nauwelijks bij die der beide genoemde banken, welke algemeen tot de groote Duitsche banken gerekend worden, achterblijft. Dat het Duitsche bankwezen in staat is geweest, nieuwe, zich bij stabiele munt krachtig ontwikkelende huizen naast de oude te doen ontstaan, beschouwen wij als een teeken, dat zijn grondslagen in het algemeen gezond zijn. In het algemeen kan men groote Duitsche banken den lof niet onthouden, dat zij het hebben verstaan, de gevaren te ontloopen, die bij stabilisatie van een muntstelsel alle aan het credietbedrijf deelnemenden bedreigen. De buitengewoon hooge rentevoet bij den aanvang van het jaar, de franken- en andere speculaties, de conjunctuurwisseling, vereischten een groote mate van inzicht bij het drijven der zaken. Derhalve moet openlijk worden uitgesproken, dat de soliditeit, welke het Duitsche bankwezen in zijn voornaamste vertegenwoordigers, de groote banken, in het eerste stabilisatiejaar heeft getoond, een gewichtig actief der Duitsche volkshuishouding is en dat zij tot den wederopbouw van het onmisbaar vertrouwen der wereld in aanzienlijken omvang heeft bijgedragen. Duitschland is nog geenszins buiten ieder gevaar. Doch zoo-

¹⁾ Overdrukjes van het artikel over de Effectenkoersen, zijn bij het Centraal Bureau voor de Statistiek te 's-Gravenhage verkrijgbaar à 35 cent (Postgiro No. 64100).

veel kan worden vastgesteld, dat de groote Duitsche banken aan de wereld een ander beeld vertoonen zullen als de banken van zekere andere stabilisatielanden.

De verwoestingen van ongeveer tien oorlogs- en inflatiejaren zijn in één stabilisatiejaar niet geheel teniet gedaan. De vreemde middelen, waarover de banken einde 1924 beschikten, hebben de hoogte van vóór den oorlog nog niet bereikt. Zij bedragen ongeveer de helft, en wanneer men met de waardedaling van het geld rekening houdt, ongeveer een derde van 1913. Over dit verminderde vermogen der banken, credieten te verleen, wordt zoo nu en dan levendig geklaagd. Wanneer men zich echter herinnert, welke groote vernietiging van roerend kapitaal en ook van onroerend de Duitsche volkshuishouding heeft moeten ondergaan, dan zal men in den groei der vreemde middelen een teeken van een zeer snel herstel zien en zou men tegen een nog snellere uitbreiding der credietmiddelen bedenkingen moeten hebben. Vergeleken bij de openingsbalans in goudmarken hebben zich de vreemde middelen meer dan verdrievoudigd, nl. van 1144 millioen tot 3839 millioen. Bovendien is de circulatie in denzelfden tijd met ongeveer 2300 millioen toegenomen.

De toestrooming van middelen bij de banken is veel sneller geweest dan bij de spaarbanken. Deze laatste beschikten einde 1924 namelijk over nauwelijks meer tegoeden dan 2000 millioen goudmark, of ongeveer $\frac{1}{3}$ van het bedrag van vóór den oorlog. Het gaat derhalve bij de eerste — hierop legt ook de „Frkf. Ztg.” no. 231 van 27 Maart jl. den nadruk — meer om mobilisatie van beschikbaar kapitaal en om uitzettingen van het buitenland, dan om gevormd kapitaal, om overschotten der eigen volkshuishouding. Wij laten hieronder een overzicht volgen, waarin wij de middelen, waarover de acht groote banken op het einde van 1924 en van 1913 beschikten, tegenover elkander stellen. In deze tabel zijn, evenals in bijna al onze vergelijkingen, bij de afzonderlijke instituten de bedragen der sedert 1923 in hen opgenomen instituten geteld. Deze opstelling is weliswaar niet geheel betrouwbaar. Zij is in zoverre te laag, als voor een deel der gefusioneerde instituten balanscijfers niet beschikbaar zijn; te hoog is zij, in zoverre als het wel zeker is, dat de met elkander versmolten banken vóór dien tijd bij elkander bedragen hadden uitstaan.

Tabel 1

	1924		1913	
	Crediteuren	Accepten	Crediteuren	Accepten
	in millioenen goudmark		in millioenen goudmark	
Deutsche Bank	864,3	5,8	1.874,4	330,4
Dir. der Disconto-Ges.	682,6	8,0	1.249,0	463,0
Dresdner Bank	684,8	0,4	1.083,9	363,1
Darmst. u. Nationalb.	669,2	5,3	959,2	275,6
Commerz- u. Privatb.	377,9	2,7	486,8	131,7
Reichs-Kredit-Ges. ...	335,4	—	—	—
Berliner Handelsges.	131,3	—	296,8	96,8
Mitteld. Creditbank .	62,0	1,1	130,8	54,0
	3.807,5	23,3	6.080,9	1.714,6
	3.830,8		7.795,5	

De vreemde gelden hebben derhalve bij de instituten, die reeds vóór den oorlog bestonden, gemiddeld 45 pCt., bij alle acht groote banken 48 pCt. van het bedrag van vóór den oorlog weder bereikt. Het totaal van kapitaal en reserves bedraagt, bij de zeven oude banken 31 pCt., bij alle acht banken samen 33 pCt. van het eigen kapitaal van vóór den oorlog, gelijk blijkt uit tabel 2.

Men ziet hieruit, dat de banken, wanneer zij de beginselen in acht nemen, volgens welke zij zich vóór den oorlog gedroegen, slechts in staat zouden zijn, hun bezit aan vreemde opzeggbare middelen te verhoogen, wanneer zij de eigen, resp. de duurzaam te

Tabel 2.

		Vreemde gel- den, Credi- teuren en accepten	Eigenkapi- taal: aand. kap. en open reserves	Vreemde gel- den in % van het eigenkapitaal
Millioenen Goudmark				
1924	8 gr. banken	3.830,8	694,9	552
1913	7 gr. banken	7.795,5	2.096,6	271

hunner beschikking zijnde middelen kunnen versterken. Wellicht zullen zij hiertoe den weg der kapitaalsverhooging inslaan, zooals die reeds door de Deutsche Bank door verkoop in eenmaal van een aandelenpakket in het buitenland reeds op meesterlijke wijze is geschied, gelijk eveneens de Disconto-Gesellschaft door verkoop van „Verwertungsaktien heeft gedaan en de Mitteldeutsche Kreditbank ieder oogenblik kan doen. Misschien zullen zij echter ook andere wegen vinden. Het is zeker niet noodzakelijk, de vreemde middelen in een bepaalde, nauw begrensde verhouding tot de eigen middelen te brengen. Theoretisch beschouwd zou het voorts noodzakelijk zijn, de uitzettingen recht evenredig aan de crediteuren te houden. Doch dit zou veronderstellen, dat de uitzettingen steeds in zeer liquiden vorm gehouden worden of dat de credietmiddelen in voldoende omvang den banken vast ter beschikking worden gesteld. Met deze laatste veronderstelling kan in geen geval worden gerekend. De volgende tabel toont duidelijk de samenstelling der vreemde middelen volgens den opzeggings-termijn aan:

Tabel 3.

Crediteuren (zonder accepten)				
	tot 7 dagen	in % van het totaal der cre- diteuren	meer dan 7 dagen	in % van het totaal der cre- diteuren
Deutsche Bank ..	574,9	67,1	289,4	32,9
Direction der Dis- conto-Ges.	488,7	71,6	193,9	28,4
Dresdner Bank ..	445,9	65,1	238,9	34,9
Darmstädter und Nationalbank ..	354,2	52,9	315,0	47,1
Commerz- und Privatbank ...	245,0	64,8	132,9	35,2
Reichs-Kredit- Gesellschaft ...	104,1	31,0	231,3	69,0
Berliner Handels- gesellschaft ...	89,9	68,5	41,4	31,5
Mitteldeutsche Creditbank ...:	49,9	80,5	12,1	19,5
8 groote banken .	2.352,6	61,9	1.446,8	38,1

De korte gelden overwegen dus verre. Zij bedragen gemiddeld 61,9 pCt. der crediteuren. Welk deel van hen het karakter van spaartegoeden heeft, moet de ervaring nog leeren. Ook op den duur zal de andere veronderstelling, nl. de mogelijkheid van slechts liquide uitzettingen, niet aanwezig zijn. De organisatorische werkzaamheden welke de industrie in dit jaar en de volgende jaren moet verrichten, dwingen de banken ertoe, het syndicaats- en emissiebedrijf in grooteren omvang uit te oefenen dan in het afgelopen jaar het geval is geweest. Het aandelenbezit uit syndicaten, dat op de balansen per 1924 wordt opgevoerd, is buitengewoon gering. De Deutsche Bank bezit, om aan een belangrijk voorbeeld den achteruitgang te demonstreeren, uit syndicaten 10 miljoen G. M. aandelen. Men moet tot het begin der jaren '80 teruggaan, om een dergelijken geringen omvang der syndicaten aan te treffen. Het wezen van het met vele risico's verbonden syndicaatsbedrijf eischt echter een rijkelijke voorziening met middelen, welke in tijden van spanning niet worden weggetrokken. Men mag er niet steeds op rekenen, dat de Deutsche industrie van het buitenland het lange crediet verkrijgt, dat zij noodig heeft.

Bij het aantrekken van vreemde middelen heeft het eigen accept slechts een ondergeschikte rol gespeeld, gelijk zeer duidelijk uit tabel 1 blijkt. Zijn aandeel in de vreemde gelden is van 23 pCt op het einde van 1913 tot 0,6 pCt op het einde van 1924 gedaald. Minder gereserveerd zijn in dit opzicht de provinciale banken geweest, gelijk de balansen van twee groote provinciale instituten aantoonen. Bij de Allgemeine Deutsche Creditanstalt, te Leipzig, bedraagt het aandeel der accepten aan de vreemde gelden 5 pCt., bij de Barmer Bankverein 1,6 pCt. Buitenlandsche tegoeden maken daarentegen een zeer belangrijk deel der crediteuren uit. De Deutsche Bank en de Dresdner Bank geven dit met ongeveer 25 pCt. op, de Darmstädter und Nationalbank met ongeveer 15 pCt. en de Commerz- und Privatbank met ongeveer 16 pCt. Derhalve zal men met minstens 800 millioen G. M. aan de Deutsche banken verleende, korte buitenlandse credieten moeten rekenen. Met de Dawes- en de particuliere leeningen en de credieten aan importeurs levert dat een bedrag aan buitenlandse credieten ter hoogte van ongeveer 2 tot 2½ milliard mark op, welk bedrag met het deficit der handelsbalans ongeveer overeenstemt.

Naast een beoordeeling der grootte-verhoudingen in het Deutsche credietbedrijf uit algemeen volkshuishoudkundig oogpunt, is ook een vergelijking van de afzonderlijke instituten van belang. Tabel 1 stelt in beperkten omvang in zooverre hiertoe in staat, als de eigen zoowel als vreemde middelen steunpunten voor het bepalen van de betekenis der afzonderlijke instituten zijn. De Deutsche Bank staat aldus, gelijk vóór den oorlog, aan het hoofd, de Mitteldeutsche Kreditbank onderaan de rij. Wij leggen er echter den nadruk op, dat het hier echter allesbehalve om vastomlijnde opstellingen naar de grootte gaat. De beginselen, volgens welke de balansen worden opgevoerd, zijn immers niet overal dezelfde. Het maakt verschil, in hoeverre compensatie van de rekeningen van dezelfde rekeninghouders plaats vindt en derhalve slechts de saldi in de balansen worden opgevoerd en het maakt een zeer groot verschil uit, of de filialen den vorm van zelfstandige instituten met eigen balansen hebben dan wel of zij onzelfstandige deelen der geheele onderneming zijn en of diensgevolge hun totale activa en passiva in de cijfers der Centrale zijn opgenomen. Een duidelijk voorbeeld hiervan geeft de dubbele balans, welke de Directie der Discontogesellschaft publiceert. In de z.g. „Gemeinschaftsbilanz”, waarin de beide grootste dezer instituten, de A. Schaaffhausensche Bankverein en de Norddeutsche Bank, als onzelfstandige filiaalbedrijven figureeren, beloopt de vreemde middelen 691 millioen. In de „Sonderbilanz”, waarin de beide instituten als zelfstandige banken worden behandeld, beloopt de vreemde middelen slechts 540 millioen mark. Tenslotte komt het echter meer op de kwaliteit dan op de kwantiteit der zaken aan, welke een bank doet.

(Slot volgt).

Dr. E. STERN.

AANTEKENINGEN.

Loonen en grondhuren in de Javasuikerindustrie. — Het laatst verschenen Jaarverslag van het Algemeen Syndicaat van Suikerfabrikanten in Nederlandsch-Indië bevat als gewoonlijk cijfers, die betrekking hebben op hetgeen door de industrie

Oogst- jaar	Totaal ver- malen bouws	Loonen	
		Per bouw	Totaal
1916....	221.823	f 264,04	f 58.570.144,92
1917....	226.082	„ 266,—	„ 60.137.812,—
1918....	229.791	„ 268,37	„ 61.669.010,67
1919....	193.977	„ 284,09	„ 55.106.925,93
1920....	219.925	„ 360,44	„ 79.269.767,—
1921....	224.724	„ 451,57	„ 101.478.616,68
1922....	226.760	„ 427,63	„ 96.969.378,80
1923....	228.975	„ 378,59	„ 86.687.645,25

is betaald aan loonen en leveringen door de inlandsche bevolking, en aan grondhuren. Deze cijfers, verzameld over 1923, zijn verwerkt in een algemeen staats, die vanaf 1916 aangeeft, welke bedragen door de industrie zijn uitgekeerd. Ten aanzien van de loonen blijken deze te zijn als hiervoor opgegeven.

Ten aanzien van de zgn. leveringen der Inlandsche bevolking zijn zij als onderstaand aangegeven:

Oogstjaar	Leveringen	
	Per bouw	Totaal
1916	f 16,68	f 3.700.007,64
1917	„ 23,29	„ 5.265.449,78
1918	„ 20,57	„ 4.726.800,87
1919	„ 24,81	„ 4.812.569,37
1920	„ 34,47	„ 7.580.814,75
1921	„ 47,59	„ 10.694.615,16
1922	„ 33,64	„ 7.628.206,40
1923	„ 32,24	„ 7.382.154,—

Totaal zijn dus aan loonen en leveringen uitgekeerd bedragen, die voor de jaren 1916—1923 hebben bedragen resp. f 62¼, 65,4, 66,4, 59,9, 86,8, 112,2, 104½ en 94 miljoen, berekend voor geheel de Java-suikerindustrie.

Totaal is dus door de suikerindustrie in de jaren 1922 en 1923 aan loonen, leveringen en grondhuur uitgekeerd een bedrag, dat resp. bedraagt ruim f 121¼ miljoen en ongeveer f 111½ miljoen. Het verslag becijfert, dat in de jaren 1920—1922 elke bouw gronds, met suikerriet geoccupeerd, aan de Inlandsche bevolking een inkomen verschafte van f 550 's jaars, welk bedrag thans nog f 495 per bouw bedraagt.

Aan grondhuren, uitsluitend echter berekend voor de Gouvernementslanden, is in den loop der zelfde jaren betaald:

Oogstjaar	Totaal vermalen bruto bouws (Gouvernementslanden)	Per bouw	Totaal Grondhuren Gouvernementslanden.
1916	186.848	f 40,16	f 7.503.815,68
1917	190.719	„ 42,23	„ 8.054.063,37
1918	191.934	„ 52,75	„ 10.124.518,50
1919	163.215	„ 56,88	„ 9.283.669,20
1920	182.657	„ 64,15	„ 11.717.446,55
1921	185.050	„ 66,96	„ 12.390.948,—
1922	185.043	„ 74,05	„ 13.702.434,15
1923	186.501	„ 81,96	„ 15.285.621,96

Omgererekend, in verband met de fabrieken in de Vorstenlanden, die — gelijk bekend is te veronderstellen — op anderen voet bijdragen, zijn de totaalbedragen, aan grondhuur over geheel Java betaald in de jaren 1917—1923, te stellen op resp. f 10,4, 12,4, 11,2, 14,4, 15,1, 16,7 en 17,4 miljoen. In deze cijfers demonstreert zich de werking van de Grondhuurordonnantie van 1918 met haar minimum-prijzenregeling.

Aan de hand van ter beschikking staande gegevens werd in het No. van 9 Mei 1923 becijferd, dat achtervolgens in 1917—1921 percentages van resp. 41,8, 36%, 39½, 28 en 39 pCt. van de totaalkosten van den oogst aan de Inlandsche bevolking ten goede kwamen. De eigenaardige daling, die voor 1920, vooral in vergelijking met 1919, in dit lijstje opvalt, werd daarbij verklaard door het feit, dat de cijfers zijn verzameld over oogstjaren, en dus het totaalcijfer van 1920 wel weergeeft de aanmerkelijk verhoogde loonen van het Europeesch en Inlandsch fabriekspersoneel, maar niet van het Inlandsch personeel, dat den aanplant een vorig jaar reeds in den grond bracht. De totaal oogst-1922 bedroeg circa f 29¼ miljoen picol; de oogst-1923 circa 29 miljoen picol, terwijl de kostprijzen voor beide oogsten resp. bedroegen f 11,50 en f 10,35. De totaalkosten van de oogsten-1922 en -1923 hebben dus resp. f 336½ en f 300 miljoen bedragen, hetgeen beteekent, dat daarvan resp. 36 en 37 pCt. aan de Inlandsche bevolking is ten goede gekomen.

Evenwel, wanneer men de suikerindustrie als kostwinster beschouwt, moet men haar rol ook volledig zien. Aan salarissen plus tantièmes van het Europeesch personeel werd over de jaren 1920—1922 uitgekeerd resp. f 98, 43½ en 31½ miljoen; cijfers in tusschen, die een uiterst minimum zijn, aangezien zij uitsluitend het personeel betreffen, dat op de fabrieken is tewerkgesteld en buiten beschouwing laten het personeel van de groote kantoren in de steden, welke hun bestaan voor een belangrijk gedeelte of zelfs geheel aan de suikerindustrie verschuldigd zijn. Zijn in de industrie zelf een 4000 tal Europeanen werkzaam, het personeel van deze centrale kantoren en suikerorganisaties mag zeker op een duizendtal personen worden gesteld, hetgeen beteekent, dat van de 41.000 Europeesche mannelijke inwoners tusschen de 20 en 50 jaar, welke Java in 1920 telde, ongeveer 5000 of 12 pCt. aan de suikerindustrie hun bestaan danken. Het aantal Inlanders, hetwelk een vast bestaan uit de suikerindustrie trekt, bedraagt ongeveer 140.000, terwijl talloze anderen door leveringen, vooral van gronden en trekvee, of als loonarbeiders, een belangrijk gedeelte van hun inkomsten aan deze industrie verschuldigd zijn.

Bovenstaande cijfers worden door officieele publicaties, van de Regeering uitgaande, geheel gedekt. Blijkens het Koloniaal Verslag-1924 toch bedragen de uitkeeringen door de suikerindustrie aan de Inlandsche bevolking, gesplitst naar de verschillende residenties, waarin suikerfabrieken voorkomen, over 1923:

Gewesten	Aan Inlanders werd betaald:		
	wegens grondhuur	wegens loonen	wegens gedane leveringen
Tjerebon	f 922.578	f 4.735.745	f 544.410
Pekalongan	„ 2.321.080	„ 9.922.555	„ 1.059.931
Semarang	„ 982.042	„ 5.480.032	„ 192.580
Soerabaja	„ 2.952.962	„ 14.902.234	„ 770.106
Pasoeroean	„ 2.259.463	„ 12.507.894	„ 1.617.868
Besoeki	„ 845.295	„ 3.429.321	„ 159.728
Banjoemas	„ 872.761	„ 2.514.660	„ 60.393
Kedoe	„ 837.004	„ 2.215.925	„ 39.275
Madioen	„ 654.434	„ 3.746.738	„ 370.689
Kediri	„ 2.161.555	„ 8.940.816	„ 676.112
Jogjakarta	„ 1.561.517	„ 6.115.683	„ 398.573
Soerakarta	„ 975.150	„ 7.510.000	„ 612.212
	f 17.345.841	f 82.021.603	f 6.501.877

Hierbij moet er rekening mee worden gehouden, dat de cijfers, door het Syndicaat verstrekt, zijn omgererekend naar het totaal der fabrieken, op Java voorkomende, terwijl blijkens het vermelde aantal ondernemingen, die gegevens voor het Koloniaal Verslag inzonden, enkele ontbraken. Het hoogere cijfer, voor de grondhuren opgegeven, vindt zijn verklaring in het feit, dat in het Koloniaal Verslag rechtstreeks met de Vorstenlandsche residenties rekening is gehouden.

Stabiele wisselkoersen of stabiel prijsniveau? — Gelijk bekend maken Keynes en zijn medevoorstanders eener „managed currency” een scherpe tegenstelling tusschen stabiele wisselkoersen en een stabiel binnenlandsch prijsniveau. De gouden standaard leidt volgens hen tot het eerste, terwijl het tweede het meest wenschelijke is en onder het door hen voorgestane stelsel bereikbaar.

In het jongste Bulletin der Chase National Bank, dat de vraag „gouden standaard contra managed currency” behandelt, wijdt de schrijver, Dr. Benjamin M. Anderson, ook enkele beschouwingen aan bovengenoemd punt en zegt daarover o.m. het volgende: „De voorstelling, die de wisselkoersen enerzijds van het algemeen gemiddelde der binnenlandsche prijzen aan den anderen kant scheidt, is onjuist. De wisselkoersen beïnvloeden direct alle prijzen van goederen in den internationalen handel. Een ongunstige beweging der koersen doet bijna onmiddellijk de prij-

zen van import-goederen stijgen en gewoonlijk zeer spoedig die van exportgoederen. Deze prijsveranderingen werken op het geheele prijsstelsel terug — iets wat in het bijzonder waar is in het geval van een land, welks buitenlandsche handel een groot deel uitmaakt van zijn totalen handel. Grote schommelingen in de wisselkoersen brengen derhalve een element van instabiliteit in het geheele binnenlandsche prijsstelsel en in plaats van de calculaties van den koopman te vergemakkelijken, maken zij deze moeilijker en geven tot meer ergernis aanleiding.

Ten slotte is het geheele stabiliteitsbegrip, dat aan deze opvatting ten grondslag ligt, een dwaling. Het wezen der stabiliteit moet worden gevonden in evenwicht en verhouding. Een industriele situatie is stabiel, wanneer goederen in de juiste soorten en de juiste hoeveelheden voor de markt worden geproduceerd, zoodat vraag en aanbod in evenwicht zijn en de productie gestadig voort kan gaan, terwijl de markt de goederen regelmatig opneemt. Onder het stelsel, waarbij de prijs het richtsnoer is voor de productie, is het mechanisme, dat tot dit evenwicht leidt, niet te vinden in schema's door een socialistische overheid ontworpen, doch in prijsschommelingen op vrije markten. Indien van een bepaalde soort goederen te veel en van een andere te weinig wordt geproduceerd, stijgt de prijs der eerste en daalt die der tweede. Arbeid en kapitaal vertoonen dan de neiging, van de productie van het overvloedige naar die van het schaarsche artikel over te gaan. De consumptie van het laatste wordt door den stijgenden prijs geremd, die van het eerste door den dalenden prijs aangemoedigd. Het evenwicht wordt hersteld. De wereldhandel zal weder werkelijke stabiliteit verkrijgen, wanneer de wereld als geheel genomen weder in evenwicht is. Stabiliteit in eenig land, welks buitenlandsche handel van belang is, zal niet worden bereikt, voor de wereld in haar geheel ongeveer tot het evenwicht is teruggekeerd. Een oneindig groote intelligentie, die een oneindige groote macht tot haar beschikking had, zou al deze zaken naar believen kunnen rechtzetten. Het menselijke intellect, zooals het op het oogenblik is georganiseerd, kan dit door bewust overheidsingrijpen niet ondernemen. Wij beschikken niet over een apparaat, om ertoe te geraken, behalve over het marktapparaat.

Dit apparaat heeft gedurende de laatste tien jaren echter onvolkomen gewerkt. Bovengenoemde zegenrijke werking van ons prijsstelsel steunt op gezond geld, waarin het publiek vertrouwen heeft. Schommelende geldswaarde, schommelende wisselkoersen bederven het mechanisme. Indien de prijzen stijgen wegens een vermeerderde goederenwaarde of dalen wegens vermindering in de waarde der goederen werkt dit apparaat en de uitwerkingen op productie en consumptie zijn als boven beschreven. Stijgen de prijzen echter, omdat de geldswaarde vermindert en de wisselkoersen dalen, dan ontstaat een verschillende toestand. De speculatie vertoont een neiging de productie te verdringen. De consumptie wordt door stijgende prijzen niet afgeschrikt. Eerder vertoont men, in de verwachting, dat het geld in de toekomst nog minder waard zal zijn, de neiging, het heden uit te geven, omdat men er nu meer voor kan kopen dan men verwacht, dat in de toekomst het geval zal zijn. Spilzucht eerder dan zuinigheid wordt door uit deze oorzaak voortvloeiende prijsstijging aangemoedigd.

Onder den gouden standaard vertoont een ongunstige handelsbalans met tot in de nabijheid van het bovenste goudpunt gedeprecieerde wisselkoersen de neiging, den invoer te remmen en den uitvoer te stimuleeren. Wanneer de gouden standaard echter wordt verlaten en de wisselkoersen niet meer voor anker liggen, heeft een dalende tendentie der wisselkoersen de strekking, den invoer te vermeerderen en den uitvoer te remmen. Importeurs redeneeren, dat zij beter doen alles wat zij kunnen in te slaan, vóór de koer-

sen nog verder dalen. Exporteurs redeneeren, dat zij beter doen met uitvoer te wachten tot een later tijdstip, waarop de koersen nog lager zijn en zij hun goederen in hun eigen munteenheid uitgedrukt voor hoge prijzen kunnen verkopen.

Derhalve berust Keynes' plan, binnenlandsche stabiliteit te verzekeren door externe stabiliteit, op een fundamenteele dwaling. Hij zou eerder een grootere interne instabiliteit scheppen door buitenlandsche instabiliteit te dulden. Zijn scherpe antithese tusschen wisselkoersen en andere prijzen is onjuist. Hij ziet naar de binnenlandsche prijzen en bloc inplaats van de tusschen hen bestaande betrekkingen te zien. De functie van prijsfluctuaties, leiding te geven aan de industrie, deze te beheerschen en het industriele evenwicht te bewaren, ziet hij niet geheel over het hoofd, doch het ontgaat hem, dat deze functies alleen goed kunnen worden vervuld, wanneer het prijsstelsel berust op een gezond geldstelsel en de wisselkoersfluctuaties binnen enge grenzen worden gehouden.

Een land, dat de door Keynes voorgestelde politiek, te trachten zijn binnenlandsche prijsniveau door wijzigingen in de wisselkoersen stabiel te houden, bewust zou aanvaarden en dat zijn wisselkoersenpolitiek zou bepalen door vergelijking van de prijsniveaux in binnen- en buitenland zou het voorwerp zijn van heftige kapitaalverplaatsingen tusschen zijn eigen en buitenlandsche geldmarkten. Speculanten zouden op de op- en neerwaartsche beweging van zijn wisselkoersen vooruitloopen door het bestudeeren van de prijsindices in de verschillende landen, zouden koersfluctuaties eerder veroorzaken, dan anders het geval zou zijn en afwisselend zijn geldmarkt door het verplaatsen van tegoeden verstijven of verruimen, zonder rekening te houden met de politiek der Centrale Bank.

Indien buitenlanders, anticipeerende op een daling in sterling, sterling in den wind verkopen, meer dan hun saldi te Londen opnemen of op andere wijze van Londensche banken leenen, verstijft dit de geldmarkt te Londen, ofschoon geen contanten het land uitstroomen. Op dergelijke wijze doen groote verkopen van sterlingobligaties op de Londensche beurs de koersen dezer fondsen dalen en den kapitaalrentevoet stijgen. Bovendien zouden Londensche kooplieden, die een daling in sterling verwachten, hun schulden in het buitenland afbetalen, zoodat de wisselkoersen te Londen stegen, aldus zich met een ver-groote vraag tot de Londensche banken wendend. Ten slotte zou een verwachte daling van sterling de buitenlandsche aanvragen om credieten te Londen voor alle doeleinden doen stijgen, aangezien het voordelig is geld te leenen in een geldsoort, welke verwacht wordt te zullen deprecieeren. Van al deze zaken zou men het omgekeerde zien plaats vinden, wanneer op een stijging van sterling werd ganticieerd.

Indien de Centrale Bank zou trachten deze fluctuaties te verzachten door de politiek, welke Keynes voorstelt, nl. om tijdelijk vaste koop- en verkoopprijzen voor goud vast te stellen, zou de Bank zijn overgeleverd aan de genade van speculanten, die, zich op grond der indexcijfers een beeld vormende van de te wachten wijzigingen in de koop- en verkoopprijzen der Bank, van dag tot dag zouden koopen en verkopen, al naar hun belang hun voorschreef, op deze wijze enorm profiteerend ten koste van de goudreserve der Bank. Een verwachte daling in de wisselkoersen zou het teeken zijn voor groote onttrekkingen van goud aan de Bank. In critieke perioden zou de Bank gemakkelijk van haar goud ontbloot kunnen worden, waardoor nieuwe en onberekenbare psychologische storingen in een reeds angstige situatie zouden worden gebracht. In een dergelijke situatie zouden bovendien buitenlandsche banken de Bank of England niet te hulp komen, gelijk in normale omstandigheden het geval zou zijn; aangezien zij bevreesd zouden zijn hun geld toe te vertrouwen aan een land, waarvan

verwacht wordt, dat het de goudwaarde van zijn geld zal verminderen. Interne stabiliteit van het prijsgemiddelde zou door maatregelen van dezen aard duur gekocht zijn en het is inderdaad moeilijk te gelooven, dat zelfs een gemiddelde prijs te midden van zooveel instabiliteit in de industrie en op de geldmarkt gehandhaafd zou kunnen worden.

Het geheele fundament van Keynes' plan voor binnenlandsche stabiliteit, zelfs volgens zijn eigen theorie, wordt aldus ondergraven. Hij stelt voor stabiliteit van binnenlandsche prijzen te verzekeren door contrôle van de centrale bank en de schatkist over de binnenlandsche geldmarkt. Onder zijn plan zou deze laatste echter in sterke mate zijn overgeleverd aan de genade van speculanten en van kapitaalverplaatsingen tusschen de binnen- en buitenlandsche markten.'

BOEKAANKONDIGING.

Handboek ten dienste van de Suikerriet-Cultuur en de Rietsuiker-fabricage op Java. Vierde Deel. Dr. H. C. Prinsen Geerlig's. De Rietsuikerindustrie in de verschillende landen van Productie. Historisch, Technisch, Economisch en Statistisch Overzicht over de Productie en den Uitvoer van Rietsuiker. 2e herziene en bijgewerkte druk. Amsterdam, J. H. de Bussy. 1924.

De eerste druk van dit bekende werk verscheen in 1911; het behoeft wel geen betoog, dat de wereld sedert dien tijd zoo groote veranderingen heeft ondergaan, dat een nieuwe druk noodzakelijkerwijze ook een omgewerkte druk moest zijn. Een vergelijking van den eersten en den tweeden druk toont dit dan ook duidelijk aan. Niet alleen zijn tal van statistieke gegevens bijgewerkt, maar er wordt melding gemaakt van een geheel nieuw stelsel van beschermende maatregelen, die uitgevaardigd werden ten einde de riet-suikercultuur in bepaalde landen in het leven te houden, waar die anders niet levensvatbaar zou gebleken zijn.

De omvang is toegenomen van 416 tot 464 bladzijden en dit niettegenstaande er verschillende rubrieken vervallen zijn. Zoo was in den eersten druk telkens een soort van profetische blik op de toekomst geworpen en een prognose gegeven omtrent hetgeen in de verschillende landen te verwachten was omtrent de rietsuikerindustrie. Nu de verhoudingen in de wereld zoo onzeker zijn geworden, heeft de schrijver gemeend, dat het beter was al dergelijke beschouwingen te laten vervallen.

Het aantal kaarten is vermeerderd met die van China, terwijl daarentegen eenige afbeeldingen van suikerfabrieken vervallen zijn. Met den eigenlijken inhoud van het werk hadden zij trouwens niet veel te maken.

Het is interessant een vergelijking te maken tusschen de producties der verschillende landen in 1900, 1910 en 1923; deze is zeer overzichtelijk aangegeven op drie wereldkaartjes. De totale productie bedroeg in duizendtallen van tonnen in de genoemde jaren 5171, 8563 en 13.697. Het ziet er nog niet naar uit, alsof de voorspelling bewaarheid zal worden van degenen, die den ondergang van de rietsuikercultuur voorspelden, omdat het suikerriet nooit zou kunnen concurreeren met de beetwortelen.

Vergelijkt men de verschillende landen van productie, dan ziet men, dat die algemeene vermeerdering vrijwel voor alle landen geldt, maar toch zijn er uitzonderingen op, terwijl aan den anderen kant enkele landen een zeer sterk overwegende plaats zijn gaan innemen. Vermindering vindt men vooreerst bij die landen, waar de omstandigheden te ongunstig zijn, om cultuur van het suikerriet met goed gevolg te kunnen volhouden. Zoo b.v. Spanje, waar de rietsui-

kerindustrie vrijwel geheel te gronde gaat, zoo de Vereenigde Staten van Noord-Amerika, waar eerst een stijging van de productie te constateeren valt van 273 tot 335, maar daarna een daling tot 144. In deze landen is het riet dan ook blootgesteld aan het gevaar van bevriezen en in het algemeen is er daar geen sprake van voldoende producties. Toch is het merkwaardig om te constateeren, dat aan den anderen kant sommige landen, die evenmin in de tropen liggen, toch een vermeerdering van de opbrengst te zien geven; zoo b.v. Natal, dat stijgt van 16 op 65 en op 180 of Argentinië, waar de cijfers zijn 117, 125 en 257. Er zijn aan den anderen kant ook sommige tropische landen, waar de productie achteruit gegaan is, waarvoor dan andere redenen zijn aan te voeren, zooals gebrek aan werkkrachten, of zooals in de Straits Settlements de vervanging van de rietcultuur door die van de rubber. In het laatstgenoemde land daalt de productie van 20 op 11 en ten slotte op 0. Zoo zien wij weinig verandering bij Egypte, by Reunion en Mauritius, enz.

Daar staan dan tegenover de landen, waar de productie sterk is toegenomen, zooals Britsch-Indië van 1799 tot 2125 en 3266, of Australië van 113 tot 148 en 280, of Java van 744 tot 1278 en 1771. Veel aanzienlijker nog is de stijging bij de Philippijnen van 63 op 112 en 335, bij Formosa van 45 op 230 en 348, bij de kleine Antillen van 241 tot 282 en 513, maar het allergeeweldigst is de vermeerdering van de productie wel bij Cuba, waar deze steeg van 283 in 1900 tot 1804 in 1910 en 4000 in 1923, zoodat dit land thans bijna $\frac{1}{2}$ van de totale wereldproductie aan rietsuiker levert.

Het is te begrijpen, dat men in het boek de redenen uiteengezet vindt, waarom deze wijzigingen in de wereldconstellatie zich hebben voorgedaan en dat in verband daarmee sommige hoofdstukken verkort zijn (b.v. Straits Settlements van 5 bladzijden tot een enkele bladzijde), andere daarentegen verlengd. Zoo is er b.v. ook een nieuw hoofdstuk ingevoegd, dat een algemeen overzicht geeft over de geschiedenis van de rietsuikerindustrie van het in werking komen van de Brusselsche Conventie tot op den huidige dag.

Uit het voorgaande blijkt, dat ook degenen, die den eersten druk van dit werk kent, uit dezen tweeden druk veel nieuws zal kunnen putten. Voor degenen, die er voor het eerst mede kennis maakt, zal het zeker een bron van veel kennis zijn; want het behoeft wel nauwelijks gezegd te worden, dat niemand beter bevoegd was, om dit werk te schrijven dan Dr. Prinsen Geerlig's.

F. WENT.

Utrecht.

Schiffahrtsrechtliche Gesetze. Systematische Sammlung der einschlägigen Gesetze, Verordnungen und allgemeinen Vertragsbedingungen. Textausgabe mit Verweisungen und Sachregister. Herausgegeben von Dr. H. Hoeniger, Professor der Rechte im Freiburg i. Br., Dr. F. Cahn-Garnier, Syndikus der Stadt Mannheim, und E. Grisebach, Oberlandesgerichtsrat in Hamburg. — 1925. J. Bensheimer, Mannheim—Berlin—Leipzig.

Gaarne vestigen wij de aandacht op deze handige en volledige verzameling der Deutsche scheepvaartwetten. Zij is verdeeld in drie deelen. Het eerste bevat de hoofdwetten: het vierde boek van het handelswetboek, de wetten op de binnenvaart en op de vlotvaart en enkele artikelen uit de Grondwet van het Deutsche Rijk van 1919.

In het tweede deel zijn bijeengebracht bijzondere wetten en algemeene tractaatbepalingen, welke aanvullingen bevatten van de in het vierde boek van het Handelswetboek behandelde onderwerpen. Zij betref-

fen o.m. het recht op het voeren der vlag, het hypotheekrecht en de uitwinning van schepen, de meting, de scheepsgezellen (zeeliedenwet), den kapitein en de scheepsofficieren, de kustvaart, den lostijd van zeeschepen, het landverhuizersvervoer, de avarië-grosse (York-Antwerp Rules 1890), aanvaring (het verdrag van Brussel, de bepalingen ter voorkoming van aanvaring op zee en het onderzoek naar scheepsrampen), de berging en hulpverlening ter zee (het verdrag van Brussel en de wet op de strandvonderij), en de zeeverzekering (de algemeene Seeversicherungsbedingungen van 1919 en de artikelen van de wet op de overeenkomst van verzekering betreffende de transportverzekering).

In het derde deel vindt men consulaire wetten, verdragen over de rivierscheepvaart (Rijnvaart-, Donauvaart- en Elbevaart-akten), wetten betreffende de scheepvaartrechten, visscherijwetten en internationale verdragen over de visscherij op de Noordzee en den verkoop van sterken drank onder de visschers op de Noordzee, quarantainewetten en internationale verdragen over de radiotelegrafie en de bescherming van telegraafkabels. In een bijlage zijn opgenomen de nog niet geratificeerde verdragen van Genua en de Haagsche regels van 1922.

Het boek geeft den stand van de wetgeving op 15 Februari 1925 weer.

Voor allen die met de Deutsche scheepvaartwetgeving in aanraking komen, een welkome en betrouwbare gids.

Mff.

ONTVANGEN.

Ontwikkeling en beteekenis der landbouwindustrie in Groningen door Dr. G. Minderhoud, Secretaris der Groninger Maatschappij van Landbouw. Groningen 1925; Erven B. van der Kamp.

Statistisch jaaroverzicht voor Nederlandsch-Indië. Vervolg van: Jaarcijfers voor het Koninkrijk der Nederlanden (Kolonien) Jaargang 1922—1923. 2e stuk. (Statistisch Kantoor van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel).

Het ontwerp Ziekte- en Ongevallenwet 1925, verklaard en toegelicht voorzoover dit ontwerp afwijkt van de thans geldende ongevallenwetten door Mr. P. W. J. H. Cort van der Linden, Secretaris v. d. Ver. v. Nederlandsche Werkgevers.

Bezoldigingsbesluit Burgerlijke Rijksambtenaren 1925 (Staatsblad 1924, No. 476) voor de praktijk bewerkt door W. Muusse, Commies b. h. Centraal Bureau van Voorbereiding voor Ambtenarenzaken. Tweede stuk. Alphen aan den Rijn. N. Samsom, 1925.

Goedkoopstikstof voor Nederlandsch-Indië. De moderne processen tot binding van de luchtstikstof en hun belang voor Nederlandsch-Indië. Uitgave van het „Stikstofsyndicaat” te Bandoeng (Ned.-Indië).

Psychotechniek door G. de Clercq. No. 58 v. d. Polytechnische Bibliotheek. Amsterdam; Naaml. Venn. Uitgevers-Maatschappij voorheen Van Mantgem & de Does.

Rijksvoorlichtingsdienst ten behoeve van de Nijverheid. Verslag van de werkzaamheden over de jaren 1921, 1922 en 1923. Verslagen en mededeelingen van de afdeling Handel en Nijverheid van het Departement van Arbeid, Handel en Nijverheid. Jaargang 1924, No. 1.

INGEZONDEN STUKKEN.

VERWARRENDE NAMEN.

De bekende Amerikaansche staathuishoudkundige H. C. Carey klagde: „Words of the highest importance are used bij distinguished writers as being

„entirely synonymous, when really expressing not only „different, but directly opposite ideas.”

In de laatste vergadering van de vereeniging voor de staathuishoudkunde en de statistiek noemde ik een drietal gevallen, waarbij die naamsverwarring tot begripsverwarring had aanleiding gegeven en wees ik er op, hoe die begripsverwarring aan de bevoordeeling van de economie en van de volkswelvaart in den weg heeft gestaan.

In den laatsten tijd nu weder, wordt het woord „levensstandaard” meer en meer in twee geheel tegenovergestelde beteekenissen gebezigd.

Levensstandaard (een woord dat men niet bij De Vries en Te Winkel vindt) beteekent kennelijk: mate van behoeftebevrediging, van welgesteldheid, van welvaart.

In nieuwsbladen en andere geschriften leest men thans echter dikwijls, dat de levensstandaard verhoogd is, doordat bijna alle verbruiksartikelen in prijs gestegen zijn. Hier verwacht men levensstandaard met iets, wat diametraal daartegenover staat en wat ik zou willen noemen bestaanskosten. Immers het is duidelijk, dat bij een bepaald inkomen de levensstandaard hooger is naarmate de bestaanskosten lager zijn, en omgekeerd.

In vluchtig opgestelde schrifturen is de fout niet gevaarlijk, omdat men deze dadelijk ontdekt en omdat men begrijpt, dat het omgekeerde bedoeld is van wat er eigenlijk staat.

In het belangrijke rapport aan den Minister van Financiën van den Nijverheidsraad over de weeldebelasting lees ik nu echter de volgende zinsnede:

„Door een weeldewet mogen z. i. slechts die artikelen worden getroffen, die inderdaad onder het „beprip weelde zijn te rekenen. Wordt hiervan afgeweken, dan vervalt men in een belasting van verteringen, waardoor het levenspeil in Nederland zou „worden verhoogd.”

Mij dunkt, ieder rechtgeaard Nederlander en in de eerste plaats de Nijverheidsraad zal zich verheugen, als „het levenspeil in Nederland zou worden verhoogd.”

Waarom keurt dan de Nijverheidsraad in zijn adres de eventuele verhooging van het levenspeil in Nederland af?

Ook hier vervange men „levenspeil” door „bestaanskosten” en de zaak is in orde. Want de bedoeling van den Nijverheidsraad is de weeldebelasting af te keuren, voor zoover zij andere dan weeldeartikelen in prijs zou verhoogen.

Men onderscheide en noeme dus:

levensstandaard = mate van behoeftebevrediging, hand aan hand gaande met welgesteldheid, welvaart; en *bestaanskosten*, hand aan hand gaande met duurte.

In elke wetenschap tracht men door scherpe omlijning van de beteekenis der gebruikte woorden misverstand te vermijden. Waarom gebruikt men in de economie dan één woord voor verschillende begrippen? 's-Hage 7 April 1925. J. VAN DUSSELDORP.

OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN.

Schmollers Jahrbuch. — München, Leipzig, December 1924.

C. Schmitt, Die Kernfrage des Völkerbundes; W. Lotz, Die Gutachten der von der Reparationskommission einberufenen Sachverständigen-Komitees (unter Berücksichtigung der deutschen Gesetze vom 30. August 1924); E. Kauder, Johann Joachim Becher als Wirtschafts- und Sozialpolitiker; W. Prion, Zinspolitik und Marktstabilisierung. Ein Beitrag zur Frage des Zinswuchers; F. Beckmann, Inland- und Auslandpreis des Getreides, Getreide- und Mehleinfuhr; W. Menn, Der Wirtschaftskampf der Gegenwart und die Kirche; M. Rumpf, Von rein formaler zu typologisch-empirischer Soziologie; L. Stoltenberg, „Die öffentliche Meinung”; A. Hensel, Finanzrechtliches Schrifttum; W. Lotz, Nachtrag zu dem

Aufsatz: „Kritische Studien über die Statistik der deutschen Kriegsanleihen“.

Revue d'Economie Politique. — Parijs, Nov.-Dec. 1924.

Ch. Gide, Edmond Villey †; W. Wittich, Introduction: Caractères généraux de l'économie alsacienne et lorraine avant et depuis la guerre; M. Lucius, Le Bas-Rhin économique et le port de Strasbourg; H. Laufenburger, La métallurgie et la houille; Thomas, Les textiles; Falcoz-Vigne, Les mines de potasse du Haut-Rhin; J. Majorelle, Les gisements de pétrole; Dr. Thisse, L'agriculture en Alsace et en Moselle; A. Petit, L'importance des arrivages de la Ruhr pour l'approvisionnement de l'arrière-pays du port de Strasbourg en charbons.

De Naamlooze Vennootschap. — Roermond, 15 Maart 1925.

Mr. S. G. Canes, Overneming van arbeidscontracten door Naamlooze Vennootschappen; J. E. Spinosa Cattela, De moeilijke jaren van het Nederlandsche Bankwezen; Mr. M. Oppenheimer, Reorganisatie en de rechten van preferente aandeelhouders; Dr. M. van Haften, Vermindering van inkomstenbelasting door schijnverzekering met voorschot; Prof. Dr. J. W. Hedemann, De Kartelwetgeving in Duitsland, II; D. Veenbos, De overblijvende baten der geliquideerde Naamlooze Vennootschap met slechts één aandeelhouder.

Tijdschrift van het Koninklijk Aardrijkskundig Genootschap. — Leiden, Maart 1925.

H. J. Moerman en A. J. Reyers, Schokland; S. P. Rietema, Het Westerkwartier van de provincie Groningen; Dr. A. A. Beekman, Nieuwigheden over „Die Haghe“; J. H. R. Schoo, Diepzeekabels en echo-lodingen; B. C. D. Drejer, De grot van Sagea.

The Geographical Journal. — Londen, Februari 1925.

D. Cree, Yugoslav-Hungarian boundary commission; R. E. Cheesman, The deserts of Jafura and Jabrin; A. V. Williamson, Irrigation in the Indo-Gangetic plain; W. J. H. King, The Dakhla-Owenat road.

Idem. — Londen, Maart 1925.

R. W. G. Hingston, Animal life at high altitudes; C. S. Wright, The Ross barrier and the mechanism of ice movement; R. T. Gould, The first sighting of the Antarctic Continent; A. T. Wilson, The Delta of the Shatt al Arab and proposals for dredging the Bar; Dr. Hamilton Rice on the Rio Branco; J. H. Reynolds, Place-names in Sinkiang; E. H., The „Columbian“ world-map in the Bibliothèque Nationale.

De Indische Gids. — Amsterdam, 1 Maart 1925.

J. van Roon, Proeven in verband met de mogelijke instelling van een kadaster van Inlandsche bezitrecht op den grond; G. Nijpels, Een ambtenaar van den ouden stempel; M. Nittel—de Wolff van Westerrode, Kijkjes in het leven onzer Inlandsche bedienden (I. Economie); Mr. J. J. van Bolhuis, Indië en de Ned. volksvertegenwoordiging.

Political Science Quarterly. — New York, December 1924.

R. G. Tugwell, The problem of agriculture; J. M. Chapman, Cooperative marketing finance; H. Feis, The attempt to establish the eight-hour day by international action, II; F. C. Palm, Mercantilism as a factor in Richelieu's policy of national interests; E. M. Coulter, Early frontier democracy in the first Kentucky Constitution.

The American Journal of International Law. — Concord, N.H., Januari 1925.

C. van Vollenhoven, Grotius and the study of law;

J. S. Reeves, The first edition of Grotius' De jure belli ac pacis, 1625; A. W. Parker, The ineligible to citizenship provisions of the Immigration Act of 1924; M. O. Hudson, The third year of the permanent court of International Justice; Q. Wright, The outlawry of war; J. B. Lockey, The meaning of pan-americanism.

MAANDCIJFERS.

EMISSIES IN MAART 1925.

Staatsleeningen	f 23.875.000,—
zijnde:	
Zwitserse Staatsspoorwegen	
frs. 50.000.000,— 5 ½/100 obl. à 95 ½/100	
Prov. en Gemeentelijke Leeningen. „	36.987.110,—
zijnde:	
Amsterdam f 19.500.000,— 5 ½/100 obl.	
à 96 ½/100 ¹⁾ .	
Dordrecht f 2.200.000,— 5 ½/100 obl. à	
98 ½/100 ²⁾ .	
's-Gravenhage f 14.625.000,— 5 ½/100 obl.	
à 98 ½/100 ³⁾ .	
Hilversum f 1.662.000,— 5 ½/100 obl. à	
96 ¼/100 ⁴⁾ .	
Diverse Cultuurondernemingen.... „	2.218.000,—
zijnde:	
N.V. Cultuur-Maatschappij „Soember	
Agoeng“ f 400.000,— aand. à 130 ½/100.	
N.V. Marywattie Tea Company	
f 18.000,— cum. pref. aand. à 100 ½/100	
f 180.000,— gew. aand. à 100 ½/100.	
Maatschappij tot Exploitatie der	
Suikerfabriek „Sindanglaet“	
f 1.500.000,— 6 ½/100 cum. pref. aand.	
à 100 ½/100.	
Diversen	4.020.000,—
zijnde:	
N.V. Magazijn „De Bijenkorf“	
f 4.000.000,— 6 ½/100 Eerste Hypo-	
theek-obl. à 100 ¼/100.	
Spoorweg-Maatschappijen	3.742.620,—
zijnde:	
N.V. Deli Spoorweg-Maatschappij	
f 3.819.000,— 5 ½/100 obl. à 98 ½/100.	

Totaal.... f 70.842.730,—

¹⁾ Deze leening was bestemd voor conversie van de restanten der 6 ½/100 obligatiën Gemeente Amsterdam 1922 Eerste Leening en 6 ½/100 obligatiën Gemeente Amsterdam 1924 Tweede Leening.

²⁾ Hiervan was f 795.000,— voor conversie van de 6 ½/100 Geldleening 1919III bestemd.

³⁾ Deze leening was bestemd voor conversie van de restanten der 6 ½/100 leeningen van deze Gemeente, die per 1 April 1925 à pari aflosbaar zijn gesteld.

⁴⁾ Deze leening diende voor conversie der 6 ½/100 leening van 1919, pro resto groot f 1.255.000,— en der 7 ½/100 leening 1921, pro resto groot f 370.800,—.

Totaal der emissies in Januari.... f	18.577.625,—
Februari .. „	61.936.125,—
Maart „	70.842.730,—

Algemeen Totaal.. f 151.356.480,—

Bovendien:

f 42.020.000,— 3/m. Schatkistpromessen à f	992,97
„ 5.910.000,— 6/m. „ „	986,50
„ 8.738.000,— 4 ½/100 Schatkistbiljetten ... „ „	1.004,83

POSTCHEQUE EN GIRODIENST.

	Januari 1925		Februari 1925	
	Aantal	Bedrag	Aantal	Bedrag
Aantal rekeningen op ult ^o ..	108.010		107.750	
Ontv. stortingen.	351.930	66.383.824	333.970	58.514.518
Uitbet. chèques..	92.463	32.131.384	88.361	33.146.184
Bijschrijvingen ..	796.846	364.792.829	782.324	306.137.414
waarvan in giro		297.791.240		247.590.736
Afschrijvingen ..	538.205	329.374.784	501.324	281.134.502
waarvan in giro		297.791.240		247.590.736
Gezamenlijk te- goed op ult ^o ..		210.499.592		235.808.962
Belegd		62.124.619		63.646.246

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTO'S.

Table of bank discount rates for various countries and banks, including Ned. Bk., Javase Bank, and others.

OPEN MARKT.

Table of open market rates for Amsterdam, London, Berlin, and New York, including discount and call money rates.

1) Koers v. 9 April en daaraan voorafgaande weken t/m. Vrijdag. 2) Voor wissels met 30-55 dagen en met 56-90 dagen looptijd.

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Table of exchange rates in the Netherlands for various locations like New York, London, Berlin, Paris, Brussels, and Batavia.

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam. 1) Particuliere opgave.

Table of exchange rates for various cities including Zwitserland, Weenen, Praag, Boekarest, Milaan, and Madrid.

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam. 1) Particuliere opgave.

Table of exchange rates for Stockholm, Kopenhagen, Oslo, Helsinki, Buenos Aires, and Montreal.

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam. 1) Particuliere opgave.

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Table of exchange rates for New York from London, Paris, Berlin, and Amsterdam.

KOERSEN TE LONDEN.

Table of exchange rates for London from various international locations like Alexandria, Bangkok, B. Aires, etc.

* Koersen der voorafgaande dagen. 1) Telegrafisch transfert. 2) 90 dag.

ZILVERPRIJS 1)

GOUDPRIJS 2)

Table of silver and gold prices for London and New York.

1) p. oz. stand. 2) Foreign silver. 3) p. oz. fine.

STAND VAN 's RIJKS KAS.

De Minister van Financiën maakt bekend:

Table showing the financial status of the government treasury, including income and expenses.

1) Waarvan f 37.056.000 vervallen op of na 1 April 1927.

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

De Minister van Koloniën maakt bekend:

Table of floating debt in the Netherlands Indies for April 1925.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 14 April 1925.

		Activa.	
Binnenl. Wis- sels, Prom., enz. in disc.	Hfdbk. f 43.489.921,40 Bijbnk. " 20.157.363,06 Ag.sch. " 37.833.246,82		f 101.480.531,28
Papier o:h. Buitenl. in disconto	Idem eigen portef. f 119.414.280,—		
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel. "			119.414.280,—
Beleeningen	Hfdbk. f 72.307.227,21 incl. vrsch. Bijbnk. " 9.723.110,50 in rek.-crt. Ag.sch. " 70.510.517,28 op onderp. f 152.540.854,99		
Op Effecten.	f 151.227.004,99		
Op Goederen en Spec.	1.313.850,—		152.540.854,99
Voorschotten a. h. Rijk			12.656.806,92
Munt en Muntmateriaal	Munt, Goud f 56.284.285,— Muntmat., Goud " 435.698.076,50 f 491.982.361,50		
Munt, Zilver, enz.	20.245.838,26		
Muntmat., Zilver			512.228.199,76
Effecten	Belegging Res.fonds. f 5.637.583,67 id. van 1/8 v. h. kapit. " 3.992.108,63		9.629.692,30
Gebouwen en Meub. der Bank			5.212.500,—
Diverse rekeningen			83.412.132,83
			f 996.574.998,08
		Passiva.	
Kapitaal		f 20.000.000,—	
Reservefonds		5.655.237,53	
Bijzondere reserve		8.235.000,—	
Bankbiljetten in omloop		906.315.920,—	
Bankassignatiën in omloop		2.415.868,28	
Rek.-Cour. f Het Rijk saldo's: Anderen	f 31.947.342,45		31.947.342,45
Diverse rekeningen			22.005.629,82
			f 996.574.998,08
Beschikbaar metaalsaldo		f 323.731.504,75	
Op de basis van 1/8 metaaldekking		135.595.678,60	
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is.		1.618.657.520,—	

Voornameste posten in duizenden guldens.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikb. Metaal-saldo	Dek-tings-perc.
14 Apr. '25	491.982	20.246	906.316	34.363	323.732	54
6 " '25	504.487	20.341	909.871	29.656	336.554	56
30 Mrt. '25	504.492	20.768	898.424	44.486	336.309	56
23 " '25	504.492	20.811	880.013	58.386	337.254	56
16 " '25	504.488	20.661	895.528	51.295	335.416	55
9 " '25	504.484	20.333	900.867	54.947	333.285	55
14 Apr. '24	556.564	8.868	1.000.303	21.433	360.542	55
25 Juli '14	162.114	8.228	310.437	6.198	43.521 ¹⁾	54

Data	Totaal bedrag disconto's	Hiervan Schatkist-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Papier op het buiten-land	Diverse rekeningen ²⁾
14 Apr. 1925	101.481	7.000	152.541	119.414	83.412
6 " 1925	98.550	3.000	160.789	125.183	58.376
30 Mrt. 1925	93.496	—	161.961	131.644	55.531
23 " 1925	94.777	—	150.927	128.565	67.437
16 " 1925	98.451	2.000	154.592	127.111	72.408
9 " 1925	102.758	5.000	151.462	121.205	81.404
14 Apr. 1924	252.123	88.000	143.350	19.182	66.407
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	20.188	509

¹⁾ Op de basis van 1/8 metaaldekking. ²⁾ Sluitpost activa.

SURINAAMSCHE BANK.

Voornameste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Discont.	Div. rekeningen ¹⁾
14 Mrt. 1925	1.052	1.527	872	1.025	316
7 " 1925	1.065	1.628	872	1.018	310
28 Febr. 1925	1.070	1.618	592	1.023	375
21 " 1925	1.071	1.471	790	1.031	366
14 " 1925	1.071	1.506	685	1.034	372
15 Mrt. 1924	1.175	1.416	767	1.112	482
5 Juli 1914	645	1.100	560	735	396

¹⁾ Sluitpost der activa.

JAVASCHE BANK.

Voornameste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegrafisch ontvangen.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikb. metaal-saldo
11 Apr. 1925	185.000		279.000	51.500	118.900
4 " 1925	185.500		273.000	54.000	120.100
28 Mrt. 1925	186.000		271.000	56.000	120.600
14 Mrt. 1925	133.632	50.724	277.175	54.430	118.852
7 " 1925	133.736	51.385	277.377	60.805	118.356
28 Feb. 1925	133.646	51.285	272.598	70.235	117.232
21 " 1925	133.634	51.302	274.047	72.146	116.576
12 Apr. 1924	147.141	64.641	263.372	79.224	153.454
14 Apr. 1923	160.605	60.980	266.431	105.903	147.804
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842 ²⁾

Data	Dis- conto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalb.	Beleeningen	Diverse rekeningen ¹⁾	Dek-tings-percentage
11 Apr. 1925		114.290		***	56
4 " 1925		111.590		***	57
28 Mrt. 1925		105.500		***	57
14 Mrt. 1925	20.063	17.382	51.399	62.078	56
7 " 1925	19.887	17.775	52.832	67.399	55
28 Feb. 1925	19.557	17.670	54.596	73.316	54
21 " 1925	19.064	17.905	53.998	79.824	53
12 Apr. 1924	35.168	16.663	59.059	15.909	62
14 Apr. 1923	36.603	30.113	61.511	38.616	60
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	2.228	44

¹⁾ Sluitpost activa. ²⁾ Basis 1/8 metaaldekking.

BANK VAN ENGELAND.

Voornameste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden ponden sterling.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes		
			Bedrag	Govd.	Gov. Sec.
8 April 1925	128.708	122.485	296.145	27.000	247.119
1 " 1925	128.721	121.310	288.635	27.000	239.913
25 Mrt. 1925	128.620	124.378	284.256	27.000	235.076
18 " 1925	128.619	124.074	283.883	27.000	234.557
11 " 1925	128.609	124.200	284.685	27.000	235.379
4 " 1925	128.611	124.827	284.019	27.000	234.607
9 April 1924	128.116	125.742	288.216	27.000	243.840
22 Juli 1914	40.164	29.317	—	—	—

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Reserve	Dek-tings-perc. ¹⁾
8 Apr. '25	39.878	74.496	13.126	109.505	25.473	21 1/8
1 " '25	42.448	84.982	17.762	118.546	27.160	19 1/8
25 Mrt. '25	38.798	76.900	15.488	105.916	23.992	19 1/8
18 " '25	39.892	76.349	13.752	108.508	24.295	19 1/8
11 " '25	40.097	78.160	13.688	110.460	24.159	19 1/8
4 " '25	43.607	80.049	9.825	119.105	23.535	18 1/2
9 Apr. '24	41.518	75.932	12.976	108.909	22.123	18 1/2
22 Juli '14	11.005	33.633	13.735	42.185	29.297	52 1/8

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornameste posten in miljoenen francs.

Data	Goud	Waarv. in het buitenl.	Zilver	Te goed in het buitenl. afd. Staat	Buit. gew. voorsch. afd. Staat	Schatkistbil-jetten ¹⁾	Wis-sels
9 Apr. '25	5.546	1.864	315	582	22.000	4.973	6.179
2 " '25	5.546	1.864	311	571	21.900	4.964	6.560
26 Mrt. '25	5.546	1.864	309	570	21.800	4.959	5.545
19 " '25	5.546	1.864	307	570	21.800	4.958	5.756
12 " '25	5.546	1.864	307	573	21.800	4.950	6.059
10 Apr. '24	5.542	1.864	298	577	22.800	4.664	4.992
23 Juli '14	4.104	—	639	—	—	—	1.541

Data	Waarvan op het buitenl.	Uitge-stelde Wissels	Beleeningen	Circulatie	Rekg. Courant Parti-culieren	Staat
9 Apr. '25	25	7	3.139	43.005	1.952	13
2 " '25	20	7	2.992	40.904	2.137	16
26 Mrt. '25	17	8	3.026	40.892	2.039	14
19 " '25	23	8	3.053	40.880	2.041	13
12 " '25	27	8	3.103	40.871	1.866	12
10 Apr. '24	34	10	2.646	40.145	2.525	16
23 Juli '14	24	13	2.445	38.895	2.229	24

¹⁾ In disc. genomen wegens voorsch. v. d. Staat a. buitenl. regeeringen.

DUITSCHER RIJKSBANK.

Voornaamste posten in miljoenen Reichsmark.

Data	Goud	Daarvan bij buit. banken 1)	Deviezen als goud-dekking geldende	Andere wissels en cheques	Beleeningen
7 April 1925	1.003,4	160,1	334,5	1.487,0	7,4
31 Mrt. 1925	1.003,4	205,3	334,5	1.578,2	27,1
21 „ 1925	996,1	229,2	332,0	1.438,4	5,6
14 „ 1925	985,2	264,4	328,4	1.582,9	8,5
7 „ 1925	985,2	269,1	328,4	1.633,1	8,3
28 Febr. 1925	907,3	207,3	302,4	1.737,2	90,2
23 Juli 1914	1.356,9	—	—	750,9	50,2

Data	Effecten	Diverse Activa 2)	Circulatie	Rekg.-Crf.	Diverse Passiva	Schuld aan Renten-bank
7 April 1925	205,5	1.267,2	2.293,3	732,9	977,6	67,7
31 Mrt. 1925	205,3	1.217,4	2.314,6	742,9	984,9	86,7
21 „ 1925	205,1	1.304,7	1.865,9	1.018,3	1.042,8	137,9
14 „ 1925	111,8	1.375,2	1.947,7	992,0	1.220,3	190,8
7 „ 1925	112,1	1.373,4	2.035,5	925,2	1.216,9	216,2
28 Febr. 1925	112,1	1.683,6	2.106,2	917,5	1.517,0	237,7
23 Juli 1914	330,8	200,4	1.890,9	944,-	40,0	—

1) Onbelast 2) W.o. Rentenbankscheine 7 Apr., 31, 21, 14, 7 Mrt., 28 Febr., resp. 354,1;300; 406,6; 335,1; 313; 240,7 mill.

BANQUE NATIONALE DE BELGIQUE.

Voornaamste posten in miljoenen francs.

Data	Metaal incl. buit. salaf	Beleeningen van tegoed in h. buit.	Beleeningen van prom. d. provincien	Binnenlandsche wissels	Beleeningen	Voorschot aan den Staat	Circulatie	Rekg.-Crf. Particulieren
9 Apr. '25	378	85	480	1.334	295	5.200	7.585	210
2 „ '25	378	85	480	1.335	358	5.200	7.550	193
26 Mrt. '25	378	85	480	1.318	276	5.200	7.458	276
19 „ '25	378	85	480	1.311	286	5.200	7.473	259
12 „ '25	378	85	480	1.326	318	5.200	7.568	250
5 „ '25	378	85	480	1.341	431	5.200	7.611	167
10 Apr. '24	358	85	480	1.368	439	5.300	7.705	218

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in miljoenen dollars.

Data	Goudvoorraad		Wettig betaalmiddel, Zilver etc.	Wissels	
	Totaal bedrag	Dekking F. R. Notes		In herdisc. v. d. member banks	In de open markt gekocht
25 Mrt. '25	2.867,3	1.654,9	140,8	377,6	306,9
18 „ '25	2.873,8	1.672,0	136,7	339,5	276,7
11 „ '25	2.874,7	1.669,4	136,0	410,4	301,4
4 „ '25	2.860,9	1.649,1	135,1	400,9	303,6
25 Febr. '25	2.893,6	1.647,9	136,0	433,8	317,2
18 „ '25	2.905,3	1.752,1	139,9	342,5	311,7
26 Mrt. '24	3.122,9	2.139,6	100,1	482,3	202,5

Data	Belegd in U. S. Gov. Sec.	F. R. Notes in circulatie	Totaal Deposito's	Gestort Kapitaal	Goud-Dekking-perc. 1)	Algem. Dekking-perc. 2)
25 Mrt. '25	343,8	1.709,1	2.184,3	114,5	73,6	77,3
18 „ '25	428,3	1.720,4	2.211,0	114,5	73,1	76,6
11 „ '25	388,3	1.730,7	2.255,5	114,3	72,1	75,5
4 „ '25	382,7	1.727,4	2.237,7	113,7	72,1	75,6
25 Febr. '25	365,0	1.728,8	2.269,6	113,6	72,3	75,8
18 „ '25	378,2	1.698,9	2.257,1	113,5	73,4	77,0
26 Mrt. '24	257,3	1.982,7	2.007,1	110,8	78,5	80,8

1) Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opeisbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. 2) Verhouding totalen voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in miljoenen dollars.

Data	Aantal banken	Disconto's en beleen.	Beleggingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal deposito's	Waarvan time deposits
18 Mrt. '25	737	13.211	5.518	1.638	18.170	4.973
11 „ '25	738	13.246	5.374	1.666	18.125	4.954
4 „ '25	739	13.243	5.336	1.627	17.983	4.945
25 Febr. '25	739	13.143	5.396	1.682	17.996	4.951
18 „ '25	739	13.171	5.405	1.647	18.052	4.936
19 Mrt. '24	756	12.113	4.507	1.483	15.858	4.194

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 11 April 1925.

Gewoonlijk is de „stille week” voor de fondsenmarkten een periode van groote kalmte en ook ditmaal hebben de internationale beurzen hierop geen uitzondering gemaakt. Toch viel er in sommige beurscentra wel een eenigszins grotere belangstelling dan gewoonlijk op te merken, hetgeen in verband heeft gestaan met bepaalde en zeer belangrijke symptomen. Vooral op de beurs van Parijs heeft zich veler aandacht geconcentreerd, hetgeen weliswaar niet zulk een groote uitbreiding van den handel, als wel sterker variatie in de koersen heeft medegebracht. De nieuwe voorstellen van de thans demissionaire regering, te zamen met het bekend worden van het feit, dat het maximum der biljettencirculatie reeds door de Banque de France was overschreden, heeft vrij groote beroering, zoowel binnen de landsgrenzen als in het buitenland te voorschijn geroepen. Het gevolg is geweest, dat de kooporders, welke tot nu toe toch al niet ruim waren geweest, thans bijna geheel achterwege zijn gebleven, zoodat een daling over de geheele linie, zoowel voor beleggingsfondsen als voor aandelen, is ingetreden. Hiertegenover stond geen overeenkomstige stijging voor arbitragewaarden, omdat de mogelijkheid niet buitengesloten scheen, dat de voorstellen van de regering betreffende een gedwongen leening de buitenlandsche wisselkoersen voorloopig zouden doen dalen. De korte beursweek is in vrij geagiteerde stemming en op een algemeen lager niveau geëindigd.

Ook te Berlijn is de handel niet normaal geweest. Het bankensyndicaat is tot de interventie voor sommige fondsen — waartoe kortelings in principe werd besloten — overgegaan en alleen op deze wijze kon een verdere daling worden belet. Daarentegen heeft het stabiele niveau nieuwe verkooporders uitgelokt, mede van de zijde van het buitenland, zoodat de grondtoon over het algemeen zwak en weifelend is gebleven. Hiertoe heeft ook de stroeve houding van de geldmarkt bijgedragen. Het gebrek aan ondernemingslust wordt ter beurze verklaard door de nog steeds heerschende onzekerheid in politiek opzicht; bovendien hebben verwickelingen op industrieel en economisch gebied — zooals b.v. de vorming van het steenkoolensyndicaat — er toe geleid, groote voorzichtigheid in het leven te roepen.

Te Londen is het algemeen aspect veel opgewekter geweest. Het welslagen van de jongste emissie der Conversie-leening heeft op de beleggingsafdeeling in gunstigen zin doorgewerkt, zoodat ook de Danziger leening, de vijfde leening, welke onder de auspiciën van den Volkenbond is uitgegeven, een gunstig onthaal heeft gevonden. Het directe gevolg is geweest, dat thans ook andere uitgaven op het programma voor de naaste weken zijn gesteld. Van de buitenlandsche staatsfondsen hebben echter de Fransche soorten een lager niveau bereikt, in verband met de daling van den koers van het Fransche betaalmiddel. Overigens is de handel zeer beperkt geweest, in het vooruitzicht van een vacanteperiode van vier dagen.

Te New York is de tendens vrij ongeanimeerd gebleven. Het oogstrappart van de regering, dat een ongunstigen stand voor wintertarwe te aanschouwen heeft gegeven, heeft een drukkenden invloed gehad, evenals de berichten uit sommige takken van nijverheid. In verband met deze laatste omstandigheid is nadruk gelegd op den achteruitgang in het totaal der onuitgevoerde bestellingen, hetwelk de Steeltrust per einde Maart had geboekt. Toch zijn de nadeelige koersverschillen van betrekkelijk bescheiden omvang gebleven, met uitzondering van enkele soorten van aandelen, welke een beperkte markt hebben, zooals sommige automobielen, enz.

Ten onzent heeft de markt slechts weinig opmerkenswaardige voorvallen te aanschouwen gegeven. Ook hier heeft het vooruitzicht op een beursluiting een ongunstigen invloed uitgeoefend op den omvang van de omzettingen. Desniettegenstaande is de stemming niet ongeanimeerd geweest. Voor beleggingswaarden is de belangstelling niet verminderd en zelfs konden sommige binnenlandsche soorten fractioneele verbeteringen behalen. Ook voor enkele buitenlandsche obligaties, zooals 4½ pCt. Portugal Tabak, bestond nogal vraag. 6 pCt. Ned. Werk. Schuld 1922: 104½, 104¼, 104⅓; 4½ pCt. Ned. Werk. Schuld 1922: 92¼, 93; 7 pCt. Ned.-Indië: 102½, 102¼, 102⅓; 4½ pCt. Portugal Tabak: 53, 54; 8 pCt. Sao Paulo 1921: 98¼, 98⅓.

Op de aandelenmarkt is het verloop voor bankaandelen niet zeer belangwekkend geweest. De variaties waren beperkt en de veranderingen, welke ten slotte op te merken zijn geweest, derhalve van weinig beteekenis. Amsterdamse Bank: 141, 140; Incasso-Bank: 106¼; Koloniale Bank: 188, 190¼; Ned. Ind. H. Bank: 142, 143¼; Ned. Handel

Mij: 128, 128½; R'damsche Bankverg.: 69½; Twentsche Bank 119.

Op de afdeling voor *binnenlandsche industriële waarde* is de tendens meerendeels omlaag gericht geweest, hoewel ook hier sensationele verschillen niet zijn voorgekomen. Opgewekt was de stemming echter voor Jurgenswaarden, ondanks het feit, dat het dividend op de gewone aandelen over het jaar 1924 is gepasseerd. Ter beurze is men klaarblijkelijk van meening, dat door de jongste afschrijvingen de basis, waarop het bedrijf verder kan worden gevoerd, steviger is geworden. Eenige kooporders, te zamen met contraminedekkingen, zijn het gevolg van deze opvatting geweest. Centrale Suiker Mij.: 107½, 107½; Du Croo & Brauns: 13, 12; Hollandia Melkproducten: 129½, 128½; Hollandsche Kunstzijde Industrie: 152½, 150, 152; Jurgens: 82½, 84½; Leerdam Glasfabriek: 31½, 32½; Ned. Gist- & Spiritusfabriek: 366, 370; Ned. Kunstzijdefabriek: 370, 367; Philips' Gloeilampenfabriek: 341, 336½; R'dam Droogdok Mij: 170½, 174½;

Petroleumaandelen hebben een onbelangwekkend en doorgaans een lusteloos verloop gehad. De onzekerheid ten aanzien van het op aandelen Geconsolideerde uit te keeren dividend had de vorige week speculatieve orders in de markt gebracht, welke in de achter ons liggende berichtperiode echter niet werden afgewikkeld. Nieuwe opdrachten waren bijna niet te constateeren, zoodat de omzetten zeer klein en de koersschommelingen in evenredigheid hiermede zijn gebleven. Ook voor aandelen Koninklijke viel een dienovereenkomstig verloop op te merken. Tegenover vraag voor Fransche rekening, welke op sommige dagen bestond werd voldoende aanbod uit eigen kringen gesteld, zoodat het koersverloop, mede in aansluiting aan de beurs te New York, eerder iets omlaag gericht is geweest. Dordtsche Petroleum Ind.: 358½, 354, 357; Geconsol. Holl. Petroleum Cy: 148½, 147; Koninklijke Ned. Petr. Mij: 382½, 379½.

De *Rubbermarkt* heeft vooral tegen het einde der berichtweek sterke opleving getoond. Tevoren was de houding vrij mat, voornamelijk als gevolg van de lichte reactie, welke in den prijs van het product was ingetreden. Toen echter bleek, dat deze achteruitgang slechts van tijdelijken aard moest worden beschouwd en toen bovendien de jaarverslagen van sommige ondernemingen weder, naast mooie cijfers, een optimistischen toon hadden doen hooren, keerde de stemming en werden rubberaandelen in flinke posten uit de markt genomen. Amsterdam Rubber Cultuur Mij.: 207½, 212; Indische Rubber Comp.: 275½, 281; Hessa Rubber: 209½, 224½; Ned. Ind. Rubber & Koffie: 230, 232; Oost-Java Rubber: 286, 283, 285½; Serbadjadi: 224, 227½.

Ook de *Suikerafdeling* heeft van een vaste stemming blijk gegeven. Hoewel de noteeringen voor Cubasuiker te New York slechts in onbetekenende mate zijn veranderd, kon de grondtoon over het algemeen vast worden genoemd, hetgeen, te zamen met voortgezette verkoopen van de V.J.S.P. een stemming van vertrouwen heeft doen ontstaan. Cultuur Mij. der Vorstenlanden: 167½, 169½; Handels Verg. Amsterdam: 493, 498½; Java Cultuur Mij.: 367, 373; Moorman & Co.: 380, 387; Ned. Ind. Suiker Unie: 240, 243; Poerworedjo 128½, 129½; Suiker Cultuur Mij.: 262½, 265; Tjepper: 697, 712.

Ook de *Tabakmarkt* heeft een lichte verbetering kunnen ondergaan, welke zich echter eerder voor Java- dan voor Sumatrasoorten heeft uitgesproken. Niettemin waren ook laatstgenoemde iets meer gevraagd, in verband met den gunstigen uitslag van de voorjaarsinschrijvingen, welke tot nu toe zijn gehouden. Arendsburg 398½, 400; Besoeki Tabak Mij.: 271, 277; Deli Batavia Mij.: 346, 342½; Deli Mij.: 372½, 372½; Senembah Mij.: 381½, 384½.

Daarentegen was de *Scheepvaartafdeling* lusteloos en over het algemeen verlaten. De jongste berichten van de vrachtenmarkt, te zamen met de publicatie van het indexcijfer over Maart van „The Economist” hebben de weinig aandacht, welke tot nu toe voor de desbetreffende afdeling nog op te merken is geweest, vrijwel geheel doen verdwijnen. Holland Amerika Lijn: 59, 59½; Java China Japan Lijn: 102½, 102; Kon. Ned. Stoomboot Mij.: 65½, 64½; Ned. Scheepvaart Unie: 133½.

Op de *mijnmarkt* hebben zich geen bijzondere gebeurtenissen voorgedaan. Voor zoover er van koersbewegingen sprake is geweest, wezen deze, op een kleine uitzondering na, alle in neergaande richting. Ned. Surinaamsche Goud Mij.: 25, 27; Redjang Lebang Mijnbouw Mij.: 245, 243; Siloengkang: 103, 104½.

Aandelen in handelsondernemingen waren vast, doch kalm. Curacaosche Handel Mij.: 129½, 134; Int. Crediet & Handels Verg.: Amsterdam: 205, 207; Ned. Wol Mij.: 132, 131.

De *Amerikaansche markt* was zeer stil en onregelmatig. Het koersverloop heeft zich geheel aan dat van Wallstreet aangesloten. Anaconda Copper: 78, 78½; Studebaker: 1125, 1110; United States Steel Corp.: 116½ (ex div.), 115½, 116; Aetichson Topeca: 120, 121½; Erie Spoorweg: 29½, 28½; Union Pacific: 143½ (ex div.), 143½; Wabash Railway: 21½, 21½.

De *geldmarkt* bleef ruim op een iets hooger niveau; prolongatie was doorgaans goed verkrijgbaar à 3 pCt.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

14 April 1925.

In ons vorige weekbericht was reeds sprake van een verbetering der markt, die was ingetreden na de zeer flauwe dagen van het begin van April, die voor alle graansoorten lagere prijzen hadden te zien gegeven dan sedert een groot aantal maanden waren voorgekomen. Het herstel viel toen voornamelijk te beschouwen als een reactie op de voorafgaande flauwe markten, terwijl tevens na den geringen kooplust, welke in de dagen der voortdurende prijsverlaging van de invoerlanden was uitgegaan, voor wat meer belangstelling plaats maakte. Vooral was dit het geval voor tarwe en rogge, waarvan in Europa nu eenmaal nog een aanzienlijke invoer noodig is en waarvoor de vraag altijd weer toeneemt, wanneer de zaken eenigen tijd beperkt zijn geweest, zooals ook nu weder het geval was. Na de eerste enkele dagen van prijsherstel in Noord- en Zuid-Amerika toonde de Europeesche markt nog altijd weinig vertrouwen in de prijzen en slechts voor dekking van onmiddellijke behoefte werd broodgraan gekocht. De nog steeds aanzienlijke omvang der naar Europeesche havens onderweg zijnde hoeveelheid tarwe hield een radicale verandering der marktstemming tegen. In verschillende landen van het Europeesche vasteland, vooral in Duitschland zijn echter de voorraden aan broodgraan klein en de aanvoeren uit de eigen oogsten nemen overal sterk af. Daardoor ligt dan ook de vermeerdering der inkoop van buitenlandsche tarwe, die in het begin der week in Duitschland en Nederland te constateeren viel, wel voor de hand. In Engeland zijn de tarwevoorraden nog aanzienlijk, doch van sommige soorten, vooral Manitoba's, vereischten de voorraden aanvulling. Toen de prijzen in het begin der maand het laagst waren, werd weinig gekocht, doch bij het intreden van een enig herstel nam de omzet toe. Italië heeft den laatsten tijd zeer groote aanvoeren van tarwe te verwerken gekregen en te Genua dreigde gebrek aan voldoende opslagruimte zelfs een stagnatie in de lossing der graanladings te veroorzaken, doch niettegenstaande dezen grooten aanvoer begon deze week Italië zich weder meer voor buitenlandsche tarwe te interesseeren en vóór het nieuwe seizoen schijnt ook daar nog een flinke invoer noodig te zijn. Berichten uit Europa over de te verwachten en hier en daar reeds ingetreden verbetering der vraag hebben in Amerika het eerste prijsherstel van het begin der week in de hand gewerkt. Hetzelfde deden na eenige weifeling de particuliere ramingen van de te verwachten opbrengst aan wintertarwe in de Vereenigde Staten, die varieerden tusschen 490 en 534 miljoen bushels, terwijl in 1924 de oogst 590 miljoen had bedragen. Ook ondergingen de Argentijnsche tarweverschepingen slechts weinig vermeerdering, ofschoon de voorraad in de Argentijnsche havens den laatsten tijd wat was toegenomen. Uit Britsch-Indië zijn de berichten over de nieuwe tarwe nog steeds niet erg gunstig en zelfs zijn deze week vroeger op aflading in de voorjaarsmaanden verkochte contracten van nieuwe Britsch-Indische tarwe teruggekocht. Ook het uitblijven van offertes uit Britsch-Indië van peulvruchten ter verlading in de zomermaanden duidt op minder gunstige vooruitzichten voor den nieuwen tarweoogst. Had ondanks de nadering der feestdagen, die zowel in invoer- als in uitvoerlanden en vooral in Argentinië een aanzienlijk aantal marktdagen deed uitvallen en waarvan stille markten dikwijls het gevolg zijn, de stemming reeds een vrij aanmerkelijke verbetering ondergaan, verderen voortgang maakte deze laatste in Noord-Amerika aan het einde der week, ten gevolge van het maandrapport per 1 April van het Ministerie van Landbouw te Washington. De wekelijksche Washingtonsche weder- en oogstberichten van den laatsten tijd waren vrij bemoedigend geweest. Zij spraken slechts voor Kansas van een werkelijk slechten stand van een gedeelte der wintertarwe, doch beschreven den algemeenen toestand telkens als niet onbevredigend. De juistheid der lage particuliere oogstramingen werd dan ook vrij algemeen betwijfeld. Eenige verrassing baarde dan ook het maandrapport, toen dat den stand der wintertarwe niet hooger aangaf dan 68,7 en de op-

Noteeringen.							Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.			
Data	Chicago			Buenos Aires			Soorten	14 April 1925	6 April 1925	14 April 1924
	Tarwe Mei	Mais Mei	Haver Mei	Tarwe Mei	Mais Mei	Lijnzaad Mei				
11 Apr. '25	162¼	111¼	41¾	14,25 ^{a)}	9,15 ^{a)}	21,85 ^{a)}	Tarwe*	17,—	16,—	11,75
4 " '25	143¼	95¼	38¾	13,95	8,50	21,70	Rogge (No. 2 Western) ..	14,—	13¼	9,65
11 Apr. '24	101¼	77—	46½	10,65	8,—	19,15	Mais (La Plata)	223,—	217,—	228,—
11 Apr. '23	124¼	80¾	46¾	11,85 ¹⁾	8,75	22,45 ¹⁾	Gerst (48 lb. malting) ...	240,—	234,—	205,—
11 Apr. '22	131¾	59¾	37—	13,60	8,30	21,10	Haver (38 lb. white clipp.)	11,75 ⁴⁾	11,85 ⁴⁾	9,40 ⁴⁾
20 Juli '14	82	56¾	36¼	9,40	5,38	13,70	Lijnkoeken (Noord-Ameri- kavan La Plata-zaad) ¹⁾	12,50	12,65	13,40
							Lijnzaad (La Plata)	465,—	464,—	398,—

1) Per April. 2) Per 13 April.

1) per 100 KG. 2) per 2000 KG. 3) per 1960 KG.
*No. 2 Hard/Red Winter Wheat. 4) Canada No. 3.

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	5/11 April 1925	Sedert 1 Jan. 1925	Overeenk. tijdvak 1924	5/11 April 1925	Sedert 1 Jan. 1925	Overeenk. tijdvak 1924	1925	1924
Tarwe	9.474	220.867	253.802	—	5.655	12.128	226.522	265.930
Rogge	2.785	26.682	167.955	—	—	3.325	26.682	171.280
Boekweit	—	9.288	6.615	—	—	—	9.288	6.615
Mais	20.370	219.527	177.809	2.050	27.394	24.951	246.921	202.760
Gerst	1.976	39.867	99.704	50	1.955	15.861	41.822	115.565
Haver	3.640	29.550	71.016	—	150	—	29.700	71.016
Lijnzaad	5.342	49.998	74.297	—	12.477	29.886	62.475	104.183
Lijnkoek	3.996	73.162	52.758	—	—	700	73.162	53.458
Tarwemeel	562	29.514	72.092	474	5.755	5.348	35.269	77.440
Andere meelsoorten ..	—	2.908	3.256	—	—	—	2.908	3.256

brengt slechts raamde op 474 miljoen bushels. Zeer slecht schijnt de stand te zijn aan de Westkust, doch behalve in Kansas blijkt hij ook in een aanzienlijk aantal andere staten beneden de 70 te zijn. Ten Oosten van den Mississippi is de stand wel beter, doch ook in Ohio blijkt volgens het maand-rapport de tarwe sterk te hebben geleden. Als gevolg van deze ongunstige Washingtonsche cijfers trad op 11 April aan de markten te Winnipeg en Chicago een sterke prijsverhoging in, die voor tarwe de verlagingen van de laatste twee weken weder geheel deed verdwijnen. Oogstberichten en de Europeesche vraag zijn de voornaamste factoren, die de tarwemarkt tegenwoordig beheerschen en nu de eerste voor de Amerikaansche wintertarwe zoo onbevredigend zijn en de vraag uitbreiding onderging, waren de redenen, die de prijsverlaging hadden teweeggebracht weder geheel vergeten. Reeds den volgenden dag echter zakten de Noord-Amerikaansche markten weder in, omdat sedert 1 April in het Zuid-Westen der Vereenigde Staten herhaaldelijk en ook de laatste dagen weder regen is gevallen. Het slot was echter te Chicago op 13 April voor Mei nog 10¼, voor Juli 6¾ dollarcent per 60 lbs. hooger dan op den 6den, terwijl te Chicago de verhoging 9 à 12 cent bedroeg. Het is nu maar de vraag, in welke mate de invoerlanden geloof hechten aan het ongunstige maand-rapport over de Noord-Amerikaansche wintertarwe en de verhoogde prijzen betalen en of niet de vooruitzichten voor de Europeesche oogsten, die zich bij het zeer goede weder goed ontwikkelen en zelfs in Rusland zich wat beter laten aanzien, een tegenwicht tegen de Amerikaansche berichten zullen vormen. De Argentijnsche markt heeft op het Washingtonsche oogstbericht niet met prijsverhoging gereageerd en was zelfs op 13 April veel lager dan vóór de feestdagen. Tegenover 6 April sloten de markten te Buenos Aires en Rosario vrijwel onveranderd. Toch wordt het in Argentinië nog beschikbare uitvoer-surplus aanzienlijk lager geschat dan in het vorige jaar. Nog 8 miljoen quarters heeten op 1 April te zijn overgebleven, terwijl in 1924 na 1 April nog 13,6 miljoen quarters zijn verscheept.

Ook rogge heeft zich in Amerika van haar sterken prijsval hersteld, doch de prijs is minder gestegen dan voor tarwe. Voor rogge was dan ook het maandrapport zeer bevredigend en nadat op 11 April te Chicago de prijs evenals voor tarwe sterk gestegen was, volgde op den 13den weder een verlaging, zoodat de markt ongeveer 1½ dollarcent per 56 lbs. hooger sloot dan op den 6den.

Voor mais is evenals voor broodgraan de stemming in den loop der week verbeterd, doch de verbetering is in Europa voor deze graansoort geringer geweest dan voor tarwe en rogge. Zeer sterk zijn in enkele dagen de prijzen gestegen in Noord-Amerika. Door de groote prijsdaling van het begin der maand was in de Vereenigde Staten het aanbod aanzienlijk verminderd, wat reeds spoedig een prijssterstel met zich bracht, later nog geholpen door de vaste markt voor broodgraan, welker inzinking op 13 April

echter ook voor mais weder een verlaging ten gevolge had. Het slot op 13 Maart te Chicago was ongeveer 8 dollarcent per 56 lbs. hooger dan een week tevoren. De kans op maisexport uit Noord-Amerika is voorloopig weder zeer verminderd en daarmede is eveneens de stemming der maismarkt veel minder flauw, daar het vooral de bedreiging met dezen export was geweest, welke het vertrouwen in de prijzen had doen verloren gaan. Verdere prijsdalingen bleven in Europa dan ook uit en in Argentinië herstelde de markt zich aanzienlijk, zonder op den 13den weer in te zakken. Buenos Aires en Rosario sloten toen 20 à 35 centavos per 100 KG. hooger dan op 6 April, nadat op den 5den reeds een even groot prijssterstel had plaats gevonden. In de invoerlanden blijft de vraag echter vrij slecht, in overeenstemming met den tijd van het jaar en het mooie zachte weder. De verschepingen van mais zijn, ondanks flinke afladingen van den Balkan, nog steeds niet groot, doch te zamen met de voorraden, die in de invoerlanden nog aanwezig zijn, zeer voldoende, om in de beperkte vraag te voorzien. Eenige verbetering onderging deze laatste in Nederland en België, waar tot de verlaagde prijzen uit de voorraden Platamaïs geregeld werd gekocht. Ook deed Nederland dagelijks inkoop van Platamaïs uit België en dat Nederland deze week tot de beste markten op het vasteland behoorde, blijkt wel uit de omstandigheid, dat een aan de Engelsche kust aangekomen lading Platamaïs ten verkoop naar Rotterdam werd gedirigeerd. Ook van andere soorten vinden in Nederland de aanvoeren vrij goed plaatsing, al kon de verbetering der marktstemming zich op de bedingbare prijzen slechts in beperkte mate doen gevoelen. Van Oost-Europeesche maïs waren in Nederland de aanvoeren ook deze week weder klein. In Platamaïs op aflading werden ook nu weder zaken van eenigen omvang slechts in Engeland gedaan, waarbij de prijsloop der Argentijnsche markt werd gevolgd. Voor maïs op zomeraflading worden op het vasteland de prijzen nog steeds als te hoog beschouwd, om een flinken omzet te bereiken. Zelfs was in Nederland Zuid-Afrikaansche maïs in die posities zoo laag te koop, dat hier sommige vroeger gesloten contracten door de verkoopers werden teruggekocht.

Gerst heeft zich te zamen met de andere graansoorten in Amerika sterk in prijs hersteld, wat de zaken, na de uitbreiding, welke zij ten tijde der lage prijzen van de vorige week ondergingen, weder zeer heeft doen afnemen. Ook voor andere dan Amerikaansche soorten blijven de zaken stil en uit de Antwerpsche gerstvoorraden werd deze week zeer weinig verkocht. Voor haver leidde in Amerika de prijsdaling evenals voor maïs tot vermindering van het aanbod en ook voor deze graansoort trad te Chicago en Winnipeg spoedig een flink herstel in. Europa toonde weinig kooplust, nadat vooral op het vasteland tot de verlaagde prijzen wat meer haver was gekocht.

SUIKER.

De markt kenmerkte zich gedurende de verslagweek door een gestadigen achteruitgang der prijzen.

In Amerika gaf de termijnmarkt het volgende beeld te zien:

	Sp. C.	Mei	Juli	Sept.	Dec.
Slot voorafgaande week	4.59	2.95	3.11	3.27	3.32
Opening verslagweek	4.59	2.88	3.04	3.20	3.26
Slot verslagweek	4.52	2.86	3.04	3.19	3.26

In Cubasuiker ging met het oog op de naderende Paaschdagen zoo goed als niets om. De noteering daalde tot sh. 13/9 cif Engeland.

De laatste Cubastatistiek is als volgt:

	1925			1924			1923		
	Tons	Tons	Tons	Tons	Tons	Tons	Tons	Tons	Tons
Weekontvangsten 4 April '25 ..	220.936	205.848	122.568						
Tot. sedert 1 Dec. '24-4 April '25	2.587.739	2.321.809	2.244.391						
Aantal werkende fabrieken....	183	170	161						
Weekexport 4 April 1925.....	163.531	115.784	98.464						
Totaal 1 Jan.-4 April '25.....	1.727.398	1.571.357	1.567.495						
Totale voorraad op 4 April '25..	860.341	750.452	677.796						

De Cubaproductie tot ultimo Maart wordt geraamd op 3.314.000 tons tegen een productie tot ultimo April verleden jaar van 3.600.000 tons.

Op Java liep de noteering voor prompte Suiker weer terug tot f 15 $\frac{1}{2}$ voor Superieur. Mei Suiker uit den nieuwen oogst werd aangeboden tot f 12 $\frac{3}{4}$ voor Superieur, terwijl voor Augustus/October vraag bestond tot f 11 $\frac{1}{4}$.

No. 16/8 hooger ouden oogst werd gedaan tot f 10 $\frac{1}{2}$. De V.I.S.P. verkocht verdere partijen uit den oogst 1926 tot f 11.

De productie over 1925 van de bij de V.I.S.P. aangesloten fabrieken wordt voorloopig geraamd op 17.367.105 pic. Superieur en 11.733.231 pic. bruine Suiker tegen resp. 16.689.000 en 11.908.000 pic. verleden jaar.

Hier te lande was de stemming flauw in overeenstemming met New York en London. Prijzen voor Mei en Augustus bewogen zich tusschen f 20 $\frac{1}{8}$ en f 20 $\frac{3}{8}$ en f 20 $\frac{1}{2}$. De omzet bedroeg 2900 tons.

NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per Aug.	Londen				New York 96 pCt. Centrifugals
		Tates Cubes No. 1	White Java's f.o.b. per		Cuba's 96 pCt. c.f. April	
			Mei	Junij		
14 Apr. '25	kristalsuiker basis 99°	Sh.	Sh.	Sh.	\$ cts.	
6 " '25	f 20 $\frac{11}{16}$	36/-	16,6	13/6	4,49	
14 Apr. '24	" 20 $\frac{7}{8}$	36,6	16,9	14/-	4,59	
14 Apr. '23	" 27 $\frac{13}{16}$	62/6	22/9	24/-	6,15	
	" 38 $\frac{1}{16}$	68/9	29/-	29/9	8,03	
4 Juli '14	ruwsuiker basis 88°	18/-	—	—	3,26	
	f 11 $\frac{13}{32}$					
	1) = f 14 $\frac{1}{8}$					
	basis 99°					

1) Het verschil tusschen ruwsuiker 88° en kristalsuiker 99° is aan te nemen op f 3,— per 100 KG.

KATOEN.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons, Manchester, d.d. 8 April 1925.

Prijzen van Amerikaansche katoen vertoonden weinig schommelingen en waren op het eind van de week iets lager. Er zijn verder geen bijzonderheden, welke een speciale vermelding behoeven. De daling in de prijzen van Egyptische katoen gaat voort, hoewel er de vorige week een geringe opleving viel waar te nemen. Het verschil in prijs tusschen levering voor aanstaande of latere maanden blijft op het oogenblik tamelijk constant; niettemin blijft het gewenscht dit nauwkeurig te volgen. Verkoopen waren geringer dan eenigen tijd geleden, doch in verband met de heerschende onzekerheid is dit niet te verwonderen.

In Amerikaansche garens gaat weinig om en zijn prijzen over het algemeen wat gedaald, speciaal voor de lagere nummers. Orders worden er weinig geboekt, hoewel een uitzondering gemaakt dient te worden voor soorten, die op het Continent gebruikt worden. Ten gevolge van de hooge prijzen en grootere leveringen, welke t'fians verlangd worden, zijn daar nog wel wat zaken gedaan. Niettegenstaande het feit, dat er weinig omgaat, is de markt bij lange na niet flauw en algemeen gelooft men, dat, indien weer normaal gekocht werd, de markt daardoor bijzonder gesteund zou worden. Egyptische garens zijn kalm en koopers nemen een afwachtende houding aan. In garens voor

de naaigarenfabrieken van het vasteland in de fijnere nummers wordt meer gedaan, doch het schijnt niet algemeen te zijn. Prijzen zijn over het algemeen wat flauwer.

De doekmarkt is deze week ook zeer stil geweest, daar er minder aanvragen zijn en slechts in enkele kwaliteiten kleine zaken tot stand gekomen zijn. Overzeesche koopers toonen weinig belangstelling, hoewel deze in vele gevallen toch gebrek aan manufacturen schijnen te hebben. Prijzen blijven hier dan ook zeer vast, hoewel er weinig biedingen aan de markt zijn. Dit zal waarschijnlijk verband houden met de naderende Paaschdagen en men hoopt dat daarna de toestand wat beter zal worden. Niettegenstaande de mindere vraag van Indië en China en ook de hooge prijzen van Egyptische katoen, is de markt hier toch niet flauw en zelfs bij de lagere katoenprijzen blijft het moeilijk concessies van fabrikanten te verkrijgen. Op verschillende overzeesche markten verwacht men echter wel lagere prijzen voor manufacturen en zoolang dat het geval blijft, kunnen zaken in Manchester voorloopig niet veel levendiger worden.

1 Apr. 8 Apr. Oost. koersen. 31 Mrt. 7 Apr.
 Liverpoolnoteeringen. T.T. op Br. Indië 1/5 $\frac{1}{8}$ 1/5 $\frac{1}{8}$
 F.G.F. Sakellaridis 32,50 31,65 T.T. op Hongkong 2/3 $\frac{1}{16}$ 2/3
 G.F. No. 1 Oomra 10,20 10,10 T.T. op Shanghai 3/0 $\frac{1}{2}$ 3/0 $\frac{1}{2}$

Noteering voor Loco-Katoen.
(Middling Uplands.)

	13 April 1925	3 April 1925	27 Maart 1925	12 April 1924	12 April 1923
New York voor Middling ...	24,40 c	24,55 c	25,20 c	31,50 c	29,65 c
New Orleans voor Middling	24,35 c	24,40 c	25,10 c	31,50 c	29,13 c
Liverpool voor Middling ...	— d	13,72 d	13,88 d	19,42 d*	16,10 d*)

*) Voor fully middling ouden Standaard.

Ontvangsten in- en uitvoeren van Amerikaansche havens.
(In duizendtallen balen).

	1 Aug. '24 tot 3 April '25	Overeenkomstige periode	
		1923-'24	1922-'23
Ontvangsten Gulf-Havens.	8694	6126	5359
" Atlant. Havens	2286	1483	1218
Uitvoer naar Gr. Brittannië	3791	2713	2321
" "t Vasteland etc.	824	524	526
" " Japan ...			

Voorraden.
(In duizendtallen balen).

	3 April '25	Overeenkomstig tijdstip	
		1924	1923
Amerik. havens	929	584	594
Binnenland	751	577	683
New York	186	144	57
New Orleans	259	122	164
Liverpool	727	383	437

KOFFIE.

Daar tengevolge van de verschillende feestdagen de markt in de afgelopen week slechts enkele dagen geopend is geweest, en in die enkele dagen de nadering der feestdagen haren invloed reeds deed gelden, valt er ditmaal feitelijk niets bijzonders te vermelden. Aan de termijnmarkten bleven de prijzen in den aanvang vrijwel onveranderd; daarna liepen zij iets op. Brazilië bracht in zijne aanbiedingen zoo goed als geen wijzigingen, doch daarentegen was Indië voor Robusta iets vaster. De noteeringen van Palembang Robusta voor directe of spoedige verscheping waren $\frac{1}{2}$ a $1\frac{1}{2}$ ct. hooger dan de prijzen, in het vorig Bericht genoemd.

Van loco bleven de officieele noteeringen 75 ct. per $\frac{1}{2}$ KG. voor Superior Santos en 62 ct. voor Robusta; de afzet was echter zeer beperkt.

De termijnnoteeringen aan de ochtend-call waren te:

Rotterdam (Santos-contract) basis Good				Amsterd. (Gemengd-contract) basis Santos Good			
Mei	Sept.	Dec.	Mrt.	Mei	Sept.	Dec.	Mrt.
14 Apr. 53 $\frac{1}{2}$	50 $\frac{1}{2}$	48 $\frac{1}{8}$	47 $\frac{3}{8}$	52 $\frac{1}{2}$	48 $\frac{3}{8}$	46 $\frac{1}{2}$	45 $\frac{1}{4}$
7 " 53 $\frac{1}{2}$	50 $\frac{1}{8}$	48 $\frac{3}{8}$	47.	52 $\frac{1}{2}$	48 $\frac{1}{8}$	46 $\frac{1}{8}$	45
31 Mrt. 55 $\frac{1}{2}$	51 $\frac{1}{2}$	49 $\frac{1}{2}$	48 $\frac{1}{8}$	53 $\frac{1}{8}$	49 $\frac{1}{2}$	47 $\frac{1}{2}$	46 $\frac{1}{2}$
24 " 57 $\frac{1}{2}$	53 $\frac{1}{8}$	51 $\frac{1}{4}$	—	55 $\frac{1}{2}$	51	49 $\frac{1}{4}$	—

De slot-noteeringen te New York van het aldaar gelde gemengd contract (basis Rio No. 7) waren:

	Mei	Sept.	Dec.	Mrt.
13 April	\$ 18,63	\$ 16,87	\$ 16,35	\$ 15,79
6 "	" 18,—	" 16,34	" 15,81	" 15,25
30 Maart	" 18,55	" 16,62	" 16,07	" —
23 "	" 19,34	" 17,32	" 16,72	" —

Rotterdam, 14 April 1925.

(Mededeeling van de Vereeniging voor den Goederenhandel te Rotterdam.)

Noteringen en voorraden in Brazilië.

Data	te Rio		te Santos		Wisselkoers te Rio op Londen
	Voorraad (In Balen)	Prijs No. 7 ¹)	Voorraad (In Balen)	Prijs No. 4 ¹)	
13 April 1925	160.000	37.100	2.125.000	39.500	5 ²⁹ / ₆₄
6 " 1925	164.000	37.450	2.050.000	39.500	5 ⁷ / ₁₆
30 Mrt. 1925	207.000	36.975	2.035.000	40.000	5 ¹ / ₂
13 April 1924	225.000	26.000	974.000	27.000	6 ¹¹ / ₃₂

¹) In Reis.

Ontvangsten uit het binnenland van Brazilië in Balen.

Data	te Rio		te Santos	
	Afgelopen week	Sedert 1 Juli	Afgelopen week	Sedert 1 Juli
11 April 1925	6.000	2.813.000	123.000	7.963.000
11 April 1924	69.000	2.976.000	211.000	8.136.000

THEE.

De theemarkt had in de afgelopen week niet veel te beteekenen. Wel kwamen er nog enkele partijen thee, opgehouden uit de vorige veilingen, tot afdoening, doch de markt verkeerde hier overigens in een vacantie-stemming en zulks in overeenstemming met Londen, waar de regelde theeveilingen eerst in de volgende week hervat zullen worden.

Amsterdam, 14 April.

COPRA.

De markt was de afgelopen week zeer vast gestemd. Vooral Hamburg en Bremen betaalden hoge prijzen. Indië offereerde regelmatig, doch slechts beperkte hoeveelheden.

De noteringen zijn:

Nederl.-Ind. f.m.s. copra stoomend ..	fl 35 ¹ / ₈
" " " " April afl. ..	" 35 ¹ / ₈
" " " " Mei ..	" 35.—
" " " " Juni ..	" 34 ⁷ / ₈
" " " " Juli ..	" 34 ³ / ₈

14 April 1925.

KAPOK.

(Opgave van de Makelaars Gebrs. van der Vies, Amsterdam.) Kapokstatistiek op 31 Maart 1925.

Importeurs:	Voorr.	Aanv.	Verk.	Voorr.
	1 Jan. 1925	tot 31 Mrt. 1925	tot 31 Mrt. 1925	op 31 Mrt. 1925
	(in pakken).			
H. G. Th. Crone.....	—	2638	2638	—
Van Eeghen & Co.....	—	687	687	—
N.V. Handel en Cultuur Mij. v/h. Smidt & Amesz q.q. Edgar & Co's Handel Mij. Soerabaja	141	3013	1969	1185
Han. verg. v/h. Reiss & Co.	—	681	681	—
Int. Hand. & Cred. Mij. IHEC	—	802	752	50
Jacobson v. d. Berg & Co...	—	4681	4681	—
Koning, Teves & Co.	—	276	276	—
Landb. Mij. „Geboegan”...	—	196	132	64
Maintz' Productenhandel..	84	3140	2680	544
Mirandolle, Votte & Co...	121	4483	4317	287
Tiedeman & van Kerchem.	—	2294	2294	—
Weise & Co.....	279	841	344	776
Order	1378	3310	2432	2256
	2003	27042	23883	5162

METALEN.

Loco-Noteringen te Londen:

Data	Koper Stan-daard	Koper Electro-lytisch	Tin	Lood	Zink
14 April 1925..	61.-/-	64.15/-	229.7/6	32.17/6	34.17/6
6 " 1925..	60.5/-	64.5/-	231.7/6	33.7/6	34.7/6
30 Mrt. 1925..	60.2/6	64.10/-	240.7/6	35.-/-	34.17/6
23 " 1925..	62.12/6	68.-/-	246.-/-	36.15/-	35.17/6
14 April 1924..	64.7/6	70.5/-	246.12/6	32.-/-	32.7/6
20 Juli 1914..	61.-/-	—	145.15/-	19.-/-	21.10/-

RIJNVAART.

Week van 5 t/m. 11 April 1925.

De aanvoer van erts bleef stationnair. Overigens bleven de aanvoeren ongewijzigd.

Tengevolge der gedeeltelijke staking in het havenbedrijf ondervond de lossing van verscheidene booten belangrijke stagnatie.

Bij tamelijke navraag bleef de beschikbare scheepsruimte voldoende.

De ertsvrachten naar de Ruhr bedroegen gemiddeld fl 0.40 met ¹/₄ lostijd, fl 0.50 met ¹/₂ lostijd.

Voor ruwe producten naar den Bovenrijn werd in doorsnee fl 1.— met verkorten lostijd betaald.

Het sleeploon werd genoteerd volgens het 32¹/₂ cts. tarief.

De waterstand naar den Benedenrijn bleef gunstig, naar den Bovenrijn werd nog steeds met beperkten diepgang afgeladen.

In de Ruhrhavens bleef de toestand ongewijzigd.

ADVERTENTIËN.**The Anglo-South American Bank, Ltd.**

Statutair Kapitaal £ 10.000.000
Reservefonds . £ 4.000.000

Geplaatst Kapitaal £ 8.734.660
Volgestort Kapitaal £ 4.367.330

Argentinië - Chili - Peru -
Mexico - Barcelona -
Bilbao - Madrid - Vigo - Sevilla -
Valencia.

Bank- en Wisselzaken,
Handelscredieten.
Incasseeren van documentaire
wissels.
Aan- en verkoop van Effecten.

Hoofdkantoor: Old Broad Street, London E.C.

The Anglo-South American Bank Ltd. is ook vertegenwoordigd in de Vereenigde Staten door de Anglo South American Trust Company, New York (erkend volgens de wetten van den staat New York), in Frankrijk door de Banque Anglo-Sud Américaine, Société Anonyme, Parijs, en in Brazilië en Uruguay en in geheel Centraal Amerika door haar zuster-instellingen: The British Bank of South America Ltd. - The Commercial Bank of Spanish America Ltd.

DE TWENTSCHE BANK

Amsterdam - Rotterdam - 's-Gravenhage - Dordrecht - Utrecht - Zaandam - Zwolle

Maandstaat op 31 Maart 1925

DEBET

Aandeelhouders nog te storten 90 pCt. op aandelen B, waarvoor waarden gedeponeerd	f	1.530.900,—
Deelneming in de firma's: B. W. BLIJDENSTEIN & Co., te Londen } B. W. BLIJDENSTEIN Jr. te Enschede } LEDEBOER & Co., te Almelo }	"	8.435.000,—
Deelneming in bevriende Bankinstellingen f 10.739.431,13 waarvoor in geld gestort	"	8.032.231,13
waarvoor effecten gedeponeerd	f	2.707.200,—
Effecten van Aandeelhouders gedeponeerd bij bevriende instellingen	"	2.000.000,—
ten eigen gebruike	"	30.845.170,—
	"	35.552.370,—
Kassa, Wissels en Coupons	"	34.819.161,52
Nederlandsche Schatkistbiljetten en Schatkistpromessen	"	12.437.080,81
Saldi bij Bankiers	"	18.548.106,62
Daggeldleeningen	"	500.000,—
Saldo te leveren en te ontvangen Fondsen	"	350.698,92
Prolongatiën gegeven	"	17.095.005,—
Eigen Effecten en Syndicaten	"	8.883.439,76
Credietvereniging	f	56.605.092,27
Af: loopende Promessen	"	9.550.000,—
	"	47.055.092,27
Voorschotten tegen Onderpand of Borgtocht en Saldi Rek. Crt. f 55.138.602,76	"	52.388.071,48
Af: loopende Promessen	"	2.750.531,28
	"	2.128.126,56
Voorschotten op Consignatiën	"	4.723.982,48
Gebouwen	"	
	f	252.479.266,55

CREDIT

Kapitaal	f	36.000.000,—
Reservefonds	"	8.584.219,51
Buitengewone Reserve	"	1.800.000,—
Waarborgfonds Credietvereniging	"	5.372.917,50
Reserve Credietvereniging	"	2.353.896,16
	f	54.111.033,17
Aandeelhouders nog te storten als waarborg voor 90 pCt. storting op aandelen B: Effecten	f	1.518.550,—
Contanten	"	12.350,—
in Leen-Depot Effecten	"	34.033.820,—
" Contanten	"	39.630,—
	"	35.552.370,—
Totaal Effecten	"	51.980,—
Totaal Contanten	"	2.255.211,94
Zieken- en Pensioenfondsen	"	42.097.215,70
Deposito's	"	4.497.300,—
Prolongatie-Deposito's	"	
Saldi Rekeningen Courant	f	72.879.255,99
" " " voor gelden in het Buitenland ..	"	7.442.504,93
" " " Credietvereniging	"	4.745.202,68
	"	85.066.963,60
B. W. Blijdenstein & Co., Londen, B. W. Blijdenstein Jr., Enschede en Ledeboer & Co., Almelo	"	4.934.453,30
De Nederlandsche Bank	"	1.033.131,96
Te betalen Wissels	"	20.128.266,82
Diverse Rekeningen	"	2.751.340,06
	f	252.479.266,55